

BS/2011022110 / 4-7-2011

Ministerie van Defensie

> Retouradres Postbus 20701 2500 ES Den Haag

Bestuursstaf
Directie Communicatie

Spui 32
MPC 58 B
Postbus 20701
2500 ES Den Haag
www.defensie.nl

Contactpersoon
mr. K.J. Bregman

T 070 318 84 64
MDTN *06 501 88464
F 070 318 84 37
kj.bregman@mindef.nl

Onze referentie
BS2011022110

Bijlage
2

*Bij beantwoording datum,
onze referentie en onderwerp
vermelden.*

Datum **19 JULI 2011**
Onderwerp WOB-verzoek

Geachte

Bij e-mails van 16 en 21 juni 2011 heeft u bij het ministerie van Defensie met een beroep op de Wet openbaarheid van bestuur (WOB) verzocht om de volgende informatie:

- het laatste jaarverslag van de Auditdienst van het ministerie van Defensie;
- het jaarplan Auditdienst Defensie (ADD) dat de periode 1 april 2011 – 31 maart 2012 bestrijkt;
- een brief van 11 februari 2011 getiteld 'Gezamenlijke visie op besturing en bedrijfsvoering', ondertekend door de vier operationele commandanten.

In antwoord op uw verzoek bericht ik u als volgt.

Wettelijk kader

- Artikel 3, eerste lid, van de WOB stelt dat een ieder een verzoek om informatie neergelegd in documenten over een bestuurlijke aangelegenheid richten kan tot een bestuursorgaan of een onder verantwoordelijkheid van een bestuursorgaan werkzame instelling, dienst of bedrijf.
- Artikel 10, eerste lid, aanhef en onder c, van de WOB bepaalt dat het verstrekken van informatie achterwege blijft voor zover dit bedrijfs- en fabricagegevens betreft, die door natuurlijke personen of rechtspersonen vertrouwelijk aan de overheid zijn medegedeeld.
- Artikel 10, tweede lid, aanhef en onder b, van de WOB bepaalt dat het verstrekken van informatie ingevolge deze wet achterwege blijft voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen de economische of financiële belangen van de Staat, de andere publiekrechtelijke lichamen of de in artikel 1a, onder c en d, bedoelde bestuursorganen.
- Artikel 10, tweede lid, aanhef en onder g, van de WOB bepaalt dat het verstrekken van informatie ingevolge deze wet achterwege blijft voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen het voorkomen van onevenredige bevoordeling of benadeling van bij de aangelegenheid betrokken natuurlijke personen of rechtspersonen dan wel van derden.
- Artikel 11, eerste lid, WOB luidt: "In geval van een verzoek om informatie uit documenten, opgesteld ten behoeve van intern beraad, wordt geen informatie verstrekt over daarin opgenomen persoonlijke beleidsopvattingen."

Dit artikel beoogt om een interne gedachtewisseling vrij van inmenging te laten. Ingevolge artikel 1, onder f, van de WOB, wordt onder persoonlijke beleidsopvatting verstaan een opvatting, voorstel aanbeveling of conclusie van één of meer personen over een bestuurlijke aangelegenheid en de daartoe door hen gevoerde argumenten. Als stukken van intern beraad worden blijkens de toelichting op de WOB en bestendige jurisprudentie o.a. aangemerkt nota's van ambtenaren aan hun politieke en ambtelijke chefs, correspondentie tussen ministeries onderling, concepten van stukken en adviezen van de Landsadvocaat. Ten slotte geldt volgens vaste jurisprudentie dat bij verwevenheid tussen feiten en opvattingen over de feiten geen verplichting tot openbaarmaking geldt.

Bestuursstaf
Directie Communicatie

Datum
19 JULI 2011
Onze referentie
BS2011022110

Uw verzoek

De ADD heeft op 22 maart 2011 het Samenvattend rapport inzake de controle 2010 aan de minister van Defensie aangeboden. Dit rapport besluit ik grotendeels openbaar te maken en treft u als bijlage bij dit besluit aan.

Twee passages uit dit rapport besluit ik niet openbaar te maken.

Het schadebedrag (opgenomen in § 50) dat door de staat aan Worldmax is betaald, alsmede een gedeelte van § 144 dat betrekking heeft op het contract met leverancier KFS worden niet openbaar gemaakt met een beroep op artikel 10 eerste lid, onder, c en artikel 10 tweede lid, onder b en g, van de WOB. Het betreft concurrentiegevoelige informatie die inzicht kan geven in de bedrijfsvoering van Worldmax en KFS. Het kan de bedrijven onevenredig benadelen indien deze informatie openbaar wordt gemaakt. Daarnaast kan openbaarmaking van de bedragen in deze passages de economische of financiële belangen van de Staat benadelen. Het is niet ondenkbaar dat openbaarmaking van deze bedragen derden in staat zal stellen in toekomstige gevallen hun onderhandelingspositie hierop af te stemmen, waardoor de onderhandelingspositie van de staat onder druk zal komen te staan.

Het jaarplan ADD 2011-2012 besluit ik openbaar te maken en treft u als bijlage bij dit besluit aan.

De door u gevraagde brief betreft de nota 'Gezamenlijke visie op besturing en bedrijfsvoering' van 15 februari 2011. Deze nota besluit ik niet openbaar te maken met een beroep op artikel 11 van de WOB. Deze nota is opgesteld ten behoeve van intern beraad en bevat persoonlijke beleidsopvattingen. De feiten in deze brief zijn dermate nauw met de persoonlijke beleidsopvattingen verweven, dat het niet mogelijk is deze van elkaar te scheiden.

~~De Minister van Defensie~~
voor deze,
De secretaris-generaal

drs. A.H.C. Annink

Belanghebbenden kunnen binnen zes weken na bekendmaking van dit besluit bezwaar indienen bij de minister van Defensie. Het bezwaarschrift dient te worden gericht aan de Commissie advisering bezwaarschriften Defensie (t.a.v. de Directie Juridische Zaken), Postbus 20701, 2500 ES Den Haag. Het bezwaarschrift moet zijn ondertekend, een dagtekening bevatten en van de naam en het adres van de indiener zijn voorzien. Uit het bezwaarschrift moet duidelijk blijken tegen welk besluit en op welke gronden bezwaar wordt gemaakt.

> Retouradres Postbus 20701 2500 ES Den Haag

Zie verzendlijst

Audit Dienst Defensie

Spui 32
MPC 58 B
Postbus 20701
2500 ES Den Haag
www.defensie.nl

Datum 22 maart 2011
Betreft Samenvattend rapport inzake de controle 2010 Ministerie van
Defensie

Onze referentie
BS/2011009240

*Bij beantwoording datu
onze referentie en betn
vermelden.*

Geachte collega's,

Bijgaand doe ik u een exemplaar toekomen van het samenvattend
rapport inzake de controle 2010 van het Ministerie van Defensie.

DE PLV. DIRECTEUR AUDIT DIENST DEFENSIE

E. van Vught RA
Brigade-generaal

De Minister van Defensie
MPC 58 B
Postbus 20701
2500 ES Den Haag

Audit Dienst Defensie

Spui 32
MPC 58 B
Postbus 20701
2500 ES Den Haag
www.defensie.nl

nota

Samenvattend rapport ADD 2010

Datum

15 maart 2011

Onze referentie

BS/2011006692

Door tussenkomst

De Secretaris-Generaal
MPC 58 B
Postbus 20701
2500 ES Den Haag

Afschrift aan

Zie verzendlijst

*Bij beantwoording datum,
onze referentie en onderwe,
vermelden.*

Inleiding

In de bijlage bieden wij ons samenvattend rapport 2010 aan. In dit samenvattend rapport zijn de belangrijkste bevindingen opgenomen die voortvloeien uit onze onderzoeken naar de verantwoording van het Ministerie van Defensie (jaarverslag) en het financieel, personeel- en materieelbeheer. Tevens bevat het rapport een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening. In deze aanbiedingsbrief geven wij een beschouwing van de belangrijkste bevindingen uit het samenvattend rapport. Daarbij ligt de focus vooral op de prioriteiten in het beheer die Defensie zichzelf heeft gesteld en die zijn gecommuniceerd met de Algemene Rekenkamer (AR)¹.

Algemeen

Defensie heeft uit het oogpunt van bedrijfsvoering opnieuw een dynamisch jaar achter de rug. Wij doelen daarbij onder andere op de redeployment van materieel uit Afghanistan, de tussenbalans SPEER en de uitwerking van de besluiten die daarop volgden, de inspanningen voor de verbeteringen van het financieel en materieel beheer en "last but not least" het onder controle brengen van tekorten in de budgetten voor de materiële exploitatie.

Op het gebied van beheer stellen wij vast dat Defensie op een aantal gebieden, zij het niet alle, voortgang heeft geboekt. Wij hebben een goedkeurende controleverklaring kunnen geven bij de jaarrekening van Defensie. Hiervoor waren wel nog correcties in de financiële verantwoording nodig om binnen de toleranties te blijven voor een goedkeurende controleverklaring.

¹ Brief Minister van Defensie, nr. BS2010014245 d.d. 29 april 2010

Aandacht beheer nog steeds hoog

Audit Dienst Defensie

Prioriteit nr. 1: Aandacht voor beheer. Defensie heeft zich qua besturing van het verbeteren van het beheer in het bijzonder gericht op de 10 prioriteiten die zij voor de AR heeft geformuleerd. Deze prioriteiten vloeien voort uit het rapport van de AR over 2009. Naast deze prioriteiten worden ook maatregelen doorgevoerd aan de hand van meerjarige verbeterplannen voor het financieel en materieelbeheer.

Datum

15 maart 2011

Onze referentie

85/2011006692

Over de voortgang van de prioriteiten en de meerjarige verbeterplannen is periodiek gerapporteerd en gesproken in het Audit Comité en Politiek Beraad. Ook is gericht op specifieke prioriteiten nadere actie genomen. Zo heeft de SG de hoofden van de defensieonderdelen persoonlijk laten rapporteren over hun activiteiten gericht op verbetering van het verplichtingenbeheer.

Prioriteit nr. 2: Verbeteringen van de verantwoordingsinformatie over de operationele gereedheid Defensie. Het project stuur- en verantwoordingsinformatie, dat tot doel heeft de samenhang tussen begroting, maandrapportages en jaarverslag en de kwaliteit van de informatie verder te verbeteren, loopt op schema. De korte termijndoelstellingen zijn gerealiseerd. De overige doelstellingen worden volgens plan in 2011 ontwikkeld. Ten aanzien van de onvolkomenheden die wij vorig jaar hebben vastgesteld in het proces van totstandkoming van de gereedheidsinformatie van de operationele commando's, zijn een aantal opgelost. Een doelstelling die in 2011 nog opgepakt moet worden is het verbeteren van de kwaliteit van de broninformatie voor de gereedheidsinformatie.

Financieel beheer: verbetermaatregelen op schema, maar nog niet afgerond

Prioriteit nr. 3: Het verbeteren van het verplichtingenbeheer en de registratie van verplichtingen in FINAD. De administratie van de stand van de openstaande verplichtingen per 31 december 2010 is verbeterd. Hoewel er nog een groot aantal correcties moest worden doorgevoerd om binnen de tolerantie voor een goedkeurende controleverklaring te blijven (€142 mln), was dit aanzienlijk minder dan vorig jaar (€ 240 mln). Met betrekking tot de registratie van verplichtingen gedurende het jaar constateren wij geen verbetering. Relatief veel mutaties zijn niet voor het juiste bedrag vastgelegd in FINAD (te hoog danwel te laag). Dit betekent dat er nog onvoldoende gestuurd kan worden op basis van de informatie in de verplichtingen administratie.

Prioriteit nr. 4: Het verbeteren van betaalgedrag. In 2010 is een rijksbreed onderzoek geweest naar het betaalgedrag van departementen over de eerste vier maanden van 2010. Defensie scoorde met een percentage van 26% verwijtbaar te laat onder de rijksbrede norm van maximaal 10%. Defensie heeft als gevolg daarvan verdere maatregelen genomen om het betaalproces te versnellen. Inmiddels is gebleken dat facturen in de loop van het jaar sneller zijn betaald en in de laatste vier maanden van het jaar valt het betaalgedrag binnen de rijksbrede norm. Om deze verbetering over een geheel jaar vast te houden en uit te bouwen blijft onverminderd aandacht hiervoor nodig. In 2011 zal opnieuw een interdepartementaal onderzoek naar het betaalgedrag worden uitgevoerd.

Prioriteit nr. 5: Het invoeren en gebruiken van de continue monitor voor de belangrijkste geldstromen. Wij hebben vastgesteld dat de continue monitor voor de belangrijkste geldstromen in de loop van het jaar is ingevoerd en in gebruik is genomen. Winst kan worden geboekt door het verhogen van de kwaliteit van het gebruik en het op basis van de uitkomsten van dit gebruik bijsturen van het financieel beheer.

Prioriteit nr. 6: Het verbeteren en vereenvoudigen van het handtekeningen- en bevoegdhedenregister. Defensie heeft een prototype ontwikkeld en getest om een digitaal handtekeningen- en bevoegdhedenregister (HBR) in te voeren. Het HBR zal nu gevuld worden, waarvoor bij de defensieonderdelen een inventarisatie en actualisatie van bestaande bevoegdheden en mandaten moet plaatsvinden. De eerste fase van invoering van het digitale HBR is volgens plan voorzien in het tweede kwartaal van 2011.

Materieelbeheer: planning opnieuw aangepast, enige stappen vooruit zijn gemaakt

Prioriteit nr. 7: Het werkend krijgen van het Voorschrift Materieelbeheer Defensie (VMD). Directeur DMO heeft in juli 2010 gemeld dat het Defensie niet zal lukken om het VMD per 1 januari 2011 in te voeren. Het werkend krijgen van het VMD is vertraagd, doorvertaling loopt hier en daar vast op sturing en capaciteit. De planning is op basis van deze ervaringen aangepast. Wederzijdse afhankelijkheid tussen invoering VMD en de migratie en aanpassing SAP maakt het tijdspad kwetsbaar.

Prioriteit nr. 8: De beheersing van het materieelbeheer bij redeployment (het terugbrengen van het materieel naar Nederland) en uitzendingen. De redeployment van het materieel uit Afghanistan is tot op heden beheerst verlopen. Dit is een majeure prestatie, wel wijzen wij erop dat de redeployment pas eindigt nadat al het materieel weer ter beschikking is gesteld aan de desbetreffende eenheden. Strakke monitoring van dit laatste deel van het proces blijft nodig.

Prioriteit nr. 9a: Het verbeteren van de datakwaliteit in de materieeladministratiesystemen. De toegezegde verbeteringen in de datakwaliteit in de materieeladministratiesystemen betreffen het gevoelig materieel (wapens, munitie en crypto) en zijn nog niet volledig gerealiseerd. Voor wapens en crypto is de schoning bijna gereed, in de komende maanden moet dit tot finale afronding komen. De schoning bij munitie is fors vertraagd door het ontbreken van deskundig personeel.

Datum

15 maart 2011

Onze referentie

BS/2011006692

Personeelsbeheer: opzet goed, realisatie achter op planning

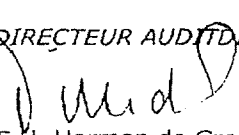
Prioriteit nr. 9b: Het verbeteren van de datakwaliteit in de personeelsadministratie. Om de data in de personeelsadministratie te verbeteren voeren zowel het Diensten Centrum Human Resources (DCHR) als de defensieonderdelen acties uit. Wij hebben vastgesteld dat DCHR diverse projecten uitvoert zodat op aspecten de administratie verbeterd is. DCHR verstrekt de defensieonderdelen signaallijsten zodat zij hun verantwoordelijkheid kunnen nemen om de data administratie te verbeteren. Hierin is tot op heden een beperkte verbetering opgetreden en is blijvende aandacht vereist.

Prioriteit nr. 10: Het verbeteren van de kwaliteit van de personeelsdossiers. In ons samenvattend rapport over 2009 hebben wij gemeld, dat de personeelsdossiers niet alle wettelijk verplichte documenten bevatten. HDP is toen gestart met een project om dit op orde te krijgen. Naar de stand van 1 maart 2011 zijn ca. 4.000 van de 66.000 personeelsdossiers op orde gebracht zodat sprake is van een relatief geringe voortgang bij deze prioriteit. Inmiddels is het team dat belast is met deze verbetering gevuld, zodat de komende maanden wel een goede voortgang verwacht mag worden.

Ten slotte

Ik heb geconstateerd dat de aandacht voor beheer nog steeds aanwezig is op alle niveaus binnen de defensieorganisatie. De komende jaren staan wel in het teken van ingrijpende maatregelen, waarbij een risico kan ontstaan van verminderde belangstelling, dan wel van verminderde capaciteit voor de oplossing van beheersvraagstukken. Omdat een goed beheer een randvoorwaarde is voor het goed kunnen uitvoeren van de defensie taken, adviseer ik bij de uitwerking van de komende bezuinigingsmaatregelen er op toe te laten zien dat de maatregelen geen negatieve consequenties hebben voor de kwaliteit van het beheer.

DE DIRECTEUR AUDITDIENST DEFENSIE

Mr. F.H. Herman de Groot

VERZENDLIJST, BEHORENDE BIJ NOTA BS/2011006692, D.D. 15 MAART 2011

- De Minister van Defensie;
d.t.v. de Secretaris-Generaal (2 exemplaren)
- Commandant der Strijdkrachten (2 exemplaren);
- Inspecteur Generaal der Krijgsmacht (2 exemplaren);
- Plaatsvervangend Secretaris-Generaal (2 exemplaren);
- Hoofddirecteur Financiën en Control (15 exemplaren)
mede ten behoeve van:
 - De Minister van Financiën (4 exemplaren);
 - De President van de Algemene Rekenkamer (2 exemplaren);
 - De Algemeen Directeur van de Rijksauditedienst van het Ministerie van Financiën (3 exemplaren);
- Directeur Defensie Materieel Organisatie (4 exemplaren);
- Hoofddirecteur Personeel (3 exemplaren);
- Hoofddirecteur Algemene Beleidszaken (2 exemplaren);
- Hoofddirecteur Informatievoorziening en Organisatie (2 exemplaar);
- Commandant Zeestrijdkrachten (3 exemplaren);
- Commandant Landstrijdkrachten (3 exemplaren);
- Commandant Luchtstrijdkrachten (3 exemplaren);
- Commandant Koninklijke Marechaussee (3 exemplaren);
- Commandant Commando Diensten Centra (4 exemplaren);
- Directeur Management Informatie en Beheer (HDFC) (2 exemplaren);
- Directeur Begroting (HDFC) (2 exemplaren);
- Directeur Communicatie (1 exemplaar);
- Directeur Juridische Zaken (1 exemplaar);
- Hoofd Afdeling Begrotingszaken HDFC (12 exemplaren);
- Secretaris Audit Comité (2 exemplaren).

Audit Dienst Defensie

Samenvattend Rapport inzake de controle 2010

HOOFDSTUK 1	INLEIDING	
ALGEMEEN		2
OPDRACHT		2
OBJECT VAN CONTROLE		3
HOOFDSTUK 2	CONTROLEVERKLARING	
CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT.....		4
HOOFDSTUK 3	BEVINDINGEN	
BESTURING EN BEHEERSING.....		5
FINANCIEEL BEHEER.....		7
PERSONEELSBEHEER EN SALARISADMINISTRATIE		15
MATERIEELBEHEER		20
IV BEHEER		26
TOTSTANDKOMING NIET-FINANCIËLE INFORMATIE		28
BATEN-LASTENDIENSTEN.....		30

BIJLAGEN

- A. Overzicht van uitgebrachte nota's
- B. Overzicht van uitgebrachte rapporten

Financiële overzichten Ministerie van Defensie over 2010 (verkort)

- C. Departementale verantwoordingsstaat 2010: aangegane verplichtingen, uitgaven en ontvangsten
- D. Samenvattende verantwoordingsstaat baten-lastendiensten 2010
- E. Saldibalans per 31 december 2010
- F. Rapportage over de comptabele rechtmatigheid en de getrouwe weergave van de begrotingsuitvoering over 2010
- G. Overzicht van personele topinkomens over 2010

ALGEMEEN

1. In dit samenvattend rapport zijn de belangrijkste resultaten weergegeven van de door de Audit Dienst Defensie (ADD) uitgevoerde audit naar het door Defensie in 2010 gevoerde financieel en materieelbeheer en de daarover afgelegde financiële verantwoording.

Het rapport is vooral gebaseerd op de gedurende het controlejaar uitgebrachte nota's van bevindingen (bijlage A) en rapporten (bijlage B). Over de baten-lastendiensten Bedrijfsgroep Informatievoorziening en- Technologie (BG IVENT), Paresto en de Dienst Vastgoed Defensie (DVD), evenals over de grote projecten Vervanging Pantserwielvoertuigen en Vervanging F16 wordt afzonderlijk gerapporteerd. Een samenvatting van de belangrijkste bevindingen over de baten-lastendiensten is opgenomen in dit rapport.

2. Dit rapport gaat eerst kort in op de opdracht en het object van controle. In hoofdstuk 2 treft u de controleverklaring bij de financiële verantwoording 2010 van Defensie aan. In hoofdstuk 3 zijn de belangrijkste bevindingen uit onze onderzoeken opgenomen. Wij hebben de focus van ons rapport vooral gericht op de tien prioriteiten in het beheer die door Defensie zijn geformuleerd ten behoeve van de Algemene Rekenkamer (AR). Hierdoor krijgen andere onderzoeken relatief minder de aandacht in dit rapport. Dit rapport bevat geen managementsamenvatting. Wij hebben er voor gekozen om de belangrijkste bevindingen en aanbevelingen mee te nemen in de aanbiedingsnota.

OPDRACHT

3. Wij hebben, conform onze opdracht die voortvloeit uit artikel 66 van de Comptabiliteitswet 2001 (CW) en die is beschreven in het Besluit Taak Departementale Auditdienst (DAD), onderzoek uitgevoerd naar het gevoerde financieel en materieelbeheer en de financiële verantwoording over het jaar 2010 gecontroleerd. Het onderzoek naar de totstandkoming van de beleids- en bedrijfsvoeringsinformatie is eveneens onderdeel van onze opdracht.
4. Onze werkzaamheden zijn gericht op de rechtmatigheid van het bij Defensie gevoerde financieel beheer en de eisen waaraan de financiële verantwoording dient te voldoen zoals geformuleerd in de CW en de overige in dit kader relevante besluiten en beschikkingen. Het onderzoek is ook gericht op de vaststelling of aspecten van het financieel en materieelbeheer ordelijk en controleerbaar zijn uitgevoerd.
5. Conform de gemaakte afspraken in het Audit Comité (AC) geven wij geen oordelen over het gevoerde financieel en materieelbeheer en beperken wij ons tot het rapporteren van bevindingen van audits. Wel geven wij een oordeel over de financiële verantwoording. Dit oordeel komt tot uitdrukking in de controleverklaring bij de betreffende verantwoording. De strekking van de controleverklaring geeft weer of de financiële verantwoording een getrouw beeld geeft van de werkelijkheid. Dit omvat mede de door het management gerapporteerde getrouwheids- en rechtmatigheidsfouten c.q. onzekerheden die de rapporteringstoleranties overschrijden.

OBJECT VAN CONTROLE

6. Dit rapport heeft betrekking op de begrotingsuitvoering en de verantwoording daarover in het financieel overzicht 2010 van de uitgaven, verplichtingen en ontvangsten en van de baten, lasten, kapitaaluitgaven en -ontvangsten van baten-lastendiensten zoals deze staan vermeld in Hoofdstuk X (Defensie) van de Rijksbegroting 2010. De geheime uitgaven worden onder verantwoordelijkheid van de AR gecontroleerd en zijn geen onderdeel van het object.

Financiële Informatie

De financiële overzichten zoals opgenomen in het jaarverslag omvatten:

- de departementale verantwoordingsstaat over 2010;
- de bij de departementale verantwoordingsstaat behorende financiële toelichtingen, die in de separate paragrafen zijn opgenomen in het beleidsverslag;
- de departementale saldibalans per 31 december 2010 met de daarbij behorende toelichting;
- de samenvattende verantwoordingsstaat 2010 van de baten-lastendiensten BGIVENT, Paresto en DVD met een toelichting daarop;
- de in de bedrijfsvoeringsparagraaf opgenomen rapportage over de comptabele rechtmatigheid en de getrouwe weergave van de uitkomsten van de begrotingsuitvoering over 2010;
- het overzicht van personele topinkomens over 2010.

De financiële overzichten 2010 zijn in een verkorte versie opgenomen in de bijlagen C t/m G bij dit rapport. De toelichtingen daarop zijn niet aan dit rapport toegevoegd. Deze maken wel deel uit van de door ons gecontroleerde overzichten zoals die zijn uitgebracht door de Minister van Defensie. De financiële overzichten vallen onder de reikwijdte van de in hoofdstuk 2 van dit rapport opgenomen controleverklaring.

Niet-Financiële Informatie (NFI)

De totstandkoming van de in het beleidsverslag opgenomen niet-financiële informatie over beleid- en bedrijfsvoering behoort tot het object van controle.

Beheer

Het financieel en materieelbeheer zijn eveneens objecten van controle. Ook wordt aandacht besteed aan het personeelsbeheer, voor zover dat is gerelateerd aan de salarisbetaling en begrotingsbelasting.

7. De in 2010 gerealiseerde uitgaven bedroegen € 8.472 mln. (2009: € 8.733 mln.), aangegane verplichtingen € 7.692 mln. (2009: € 8.582 mln.) en ontvangsten € 447 mln. (2009: € 467 mln.). Dit geeft een indruk van de financiële omvang van het object van controle. Wij merken hierbij op dat de slotwet nog niet is vastgesteld. Dit houdt in dat voor deze laatste wijzigingen, hoewel reeds verwerkt in de financiële verantwoording, vooralsnog de wettelijke basis ontbreekt.

HOOFDSTUK 2. CONTROLEVERKLARING

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: de minister van Defensie

Verklaring betreffende de in het departementale jaarverslag opgenomen financiële overzichten.

8. Wij hebben de financiële overzichten die deel uitmaken van het departementale jaarverslag 2010 van het ministerie van Defensie gecontroleerd. Deze financiële overzichten omvatten:
- de departementale verantwoordingsstaat over 2010 met de financiële toelichtingen daarbij;
 - de samenvattende verantwoordingsstaat over 2010 betreffende de diensten die een baten-lastenstelsel voeren met de toelichting daarbij;
 - de departementale saldibalans per 31 december 2010 met de toelichting daarbij;
 - de in de bedrijfsvoeringsparagraaf opgenomen rapportage over de comptabele rechtmatigheid en de getrouwe weergave van de uitkomsten van de begrotingsuitvoering over 2010;
 - het overzicht van personele topinkomens over 2010.

Een verkorte versie van deze financiële overzichten is opgenomen in de bijlagen C t/m G van dit rapport.

9. De minister is verantwoordelijk voor het opmaken van deze financiële overzichten die de uitkomsten van de begrotingsuitvoering getrouw dienen weer te geven in overeenstemming met de Comptabiliteitswet 2001 en de daaruit voortvloeiende regelgeving. Onze verantwoordelijkheid is aan de minister een oordeel te geven over de financiële overzichten op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de financiële overzichten geen afwijkingen van materieel belang bevatten.

Oordeel

10. Naar ons oordeel geven de financiële overzichten een getrouw beeld van de uitkomsten van de begrotingsuitvoering van het ministerie van Defensie over 2010 in overeenstemming met de Comptabiliteitswet 2001 en de daaruit voortvloeiende regelgeving.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

11. Wij zijn van mening dat de overige onderdelen van het departementale jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, niet strijdig zijn met de in dit jaarverslag opgenomen financiële overzichten.

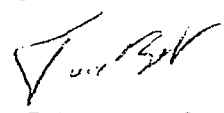
Den Haag, 15 maart 2011

Auditdienst van het ministerie van Defensie

De Plv. Directeur Auditdienst Defensie

E. van Vught RA
Brigade-generaal

Programmamanager

drs. P.A. van der Bent RA

HOOFDSTUK 3. BEVINDINGEN

BESTURING EN BEHEERSING

Prioriteiten in het beheer

12. Defensie stuurt het verbeteren van het beheer aan door middel van meerjarige verbeterplannen, zowel voor het financieel als voor het materieelbeheer. Voor 2010 was de focus gericht op de door Defensie geformuleerde tien prioriteiten. Deze prioriteiten hebben betrekking op diverse aspecten van het financieel, materieel- en personeelsbeheer en de verantwoordingsinformatie over operationele gereedheid en zijn gecommuniceerd met de AR. Deze prioriteiten vormen de kern van besturing en beheersing en de belangrijkste toetspunten. Onze onderzoeken zijn evenwel breder dan alleen de prioriteiten en de uitkomsten hiervan worden ook in dit rapport gemeld.
13. Het Audit Comité (AC) bewaakt de voortgang van de uitvoering van de activiteiten die gericht zijn op de prioriteiten en de meerjarige verbeterplannen. HDFC verzorgt periodieke informatie in de maandrapportages zodat ook in het Politiek Beraad aandacht is voor de voortgang en knelpunten. Vanaf september 2010 heeft rapportage plaatsgevonden over de voortgang van de tien prioriteiten. De rapportages aan het AC en de informatie in de maandrapportage waren vooral gericht op de voortgang van maatregelen die samen hangen met de prioriteiten. In vergelijking met het financieel beheer was de informatie over het materieel- en personeelsbeheer in de maandrapportage beperkter.
14. Op hoofdlijnen is de meeste voortgang geboekt op de prioriteiten die betrekking hebben op het financieel beheer. Deze prioriteiten zijn nagenoeg gerealiseerd. De voortgang van de prioriteiten die betrekking hebben op het materieelbeheer is wisselend, de realisatie van de prioriteiten met betrekking tot het personeelsbeheer kent nog niet de gewenste voortgang.

Afdelingen Onderzoek Interne Beheersing (OIB)

15. HDFC vervult vanaf februari 2011 geen rol meer in de aansturing en ondersteuning van de afdelingen OIB. Door de beleidsverantwoordelijken en defensieonderdelen zal zelf moeten worden ingevuld op welke wijze de OIB capaciteit wordt ingezet. Het is van belang dat de bijdrage van de afdelingen OIB aan de wettelijke controle taak wordt geborgd.
16. De monitor financieel beheer zal de belangrijkste tool worden in het verkrijgen van een oordeel over het financieel beheer. Tot op heden hebben de afdelingen OIB de monitor financieel beheer slechts beperkt onderzocht. De monitor materieelbeheer is nog niet operationeel, maar in ontwikkeling en zal naar verwachting in april 2011 gaan werken. In hoeverre de afdelingen OIB hierin een rol gaan vervullen is nog onderwerp van overleg.
17. Over de uitvoering van onderzoeken door OIB merken wij op dat de huidige onderzoeken niet alle facetten van het financieel beheer afdekken. Onderzoeken beperken zich veelal tot de belangrijkste stromen van uitgaven en verplichtingen. Voor het materieelbeheer geldt dat niet alle dekkingspercentages zijn gerealiseerd.

Aandacht voor fraude en integriteit

18. In het kader van onze jaarrekeningcontrole is het onze verantwoordelijkheid een redelijke mate van zekerheid te krijgen dat de financiële overzichten als geheel geen afwijking van materieel belang als gevolg van fraude of het maken van fouten bevatten. De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude berust zowel bij de organen belast met governance als bij het bestuur van het Ministerie van Defensie. Onze controle is niet zodanig ingericht dat alle gevallen van fraude ontdekt worden.
19. *Wij constateren dat binnen het Ministerie van Defensie de aandacht voor frauderisico's verschillend is, evenals de aanpak van voorkomende fraudesignalen. Ook ontbreekt een totaal inzicht in lopende onderzoeken en voorgekomen fraudezaken, omdat dit niet nog op een centraal punt binnen Defensie is belegd.*
20. Regelgevingen die gevoelig zijn voor Misbruik en Oneigenlijk gebruik gaan gepaard met financiële en/of integriteitsrisico's (SG-aanwijzing A/942). Belangrijke risico's op het terrein van M&O-beleid dienen in de bedrijfsvoeringsparagraaf van het jaarverslag beschreven te worden. Wij hebben in 2010 een onderzoek verricht, waarbij de rollen van HDFC en de afdelingen OIB zijn beoordeeld. Uit het onderzoek kwam naar voren dat de afdelingen OIB geen activiteiten op dit gebied hebben ontplooid. Dit komt mede omdat in de jaarlijkse aanschrijving van HDFC de controle van M&O gevoelige regelingen niet is opgenomen. De in de SG-aanwijzing opgenomen ex post evaluatie is door HDFC in 2010 niet uitgevoerd. Defensie loopt daardoor het risico dat onvoldoende zicht is op de kwaliteit van het beheer en de effectiviteit van de getroffen beheersmaatregelen.

FINANCIEEL BEHEER

Algemeen

21. Het verbeteren van het beheer stond in 2010 vooral in het teken van de prioriteiten zoals deze zijn gecommuniceerd aan de AR. Onderstaande prioriteiten hebben betrekking op het financieel beheer:
- Aandacht voor beheer (Prioriteit nr. 1);
 - Het verbeteren van het verplichtingenbeheer en de registratie van verplichtingen in FINAD (Prioriteit nr. 3);
 - Het verbeteren van het betaalgedrag (Prioriteit 4);
 - Het invoeren en gebruiken van de continue monitor voor belangrijkste geldstromen (Prioriteit nr. 5)
 - Het verbeteren en vereenvoudigen van het handtekeningen- en bevoegdhedenregister (Prioriteit nr. 6).
22. Wij hanteren voor de evaluatie van fouten en onzekerheden in de jaarrekening de interdepartementaal overeengekomen (artikel)toleranties. Deze toleranties vormen de norm voor de passage over de rechtmatigheid en getrouwe weergave als onderdeel van de bedrijfsvoeringsparagraaf in het jaarverslag. Daarnaast vormen de toleranties voor getrouwheid de basis voor de strekking van de controleverklaring bij de jaarrekening. Om binnen deze toleranties te blijven bleken correcties noodzakelijk. Na het doorvoeren van correcties werden de artikeltoleranties niet meer overschreden. De aspecten openstaande en aangevane verplichtingen inclusief correcties zijn in de bedrijfsvoeringsparagraaf toegelicht.

Aandacht voor beheer aanwezig (prioriteit nr. 1), voortgang Meerjarig Verbeterplan Financieel Beheer enigszins vertraagd

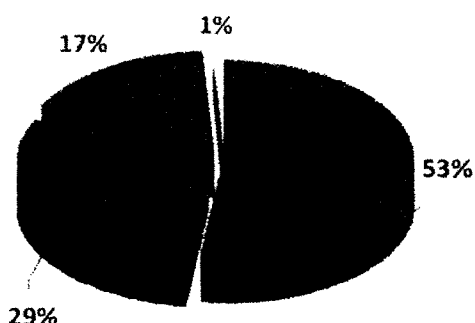
23. Defensie voert momenteel het meerjarig verbeterplan financieel beheer uit. In dit plan staan veel activiteiten die nauw aansluiten met de prioriteiten. In het AC is over de voortgang van het meerjarig verbeterplan gerapporteerd. De activiteiten die gericht zijn op de speerpunten zijn nagenoeg gerealiseerd. Aandacht voor het financieel beheer was aanwezig.
24. De belangrijkste vertragingen in het meerjarig verbeterplan hebben betrekking op activiteiten die niet gericht zijn op de speerpunten maar die wel randvoorwaardelijk zijn voor het verder verbeteren van beheer, zoals:
- het aanbrengen van verbeteringen in FINAD als gevolg van beperkte capaciteit (geld) en lange doorlooptijden van releases (bijv. rapportages);
 - de ontwikkeling van een defensiebreed contractregister dat tevens signaleert dat contracten binnenkort aflopen en waarin een koppeling is met de materieellogistieke modules;
 - het actualiseren en up-to-date houden van de beschrijvingen van de administratieve organisatie.
25. Het doorvoeren van bovengenoemde geplande maatregelen is van belang om het beheer structureel te verbeteren. In de loop van 2011 zal de uitvoering van het meerjarig verbeterplan plaats vinden door de afdeling financieel beheer van HDFC in plaats van een aparte projectorganisatie. Daarmee gaat het tot de reguliere taken behoren en worden activiteiten geborgd in de organisatie.

Beheer openstaande verplichtingen verbeterd, kwaliteit verplichtingenadministratie zorgpunt (prioriteit nr. 3)

Steekproef aangegeven verplichtingen

26. Naast systeemgerichte controles (beoordeling van de beheersingsmaatregelen) voeren wij een statistische steekproef uit. Periodiek hebben wij gerapporteerd over de voortgang en uitkomsten van deze steekproef. De uitkomsten werden opgenomen in de maandrapportages en vormen tevens een belangrijke bron voor de passage over de rechtmatigheid in de bedrijfsvoeringsparagraaf en het inzicht in de kwaliteit van het financieel beheer.

Steekproef Verplichtingen 2010

Uit de controle op de verplichtingen blijkt dat van de steekproeven 17% (2009: 11%) rechtmatigheids- of getrouwheidsfouten en 1% (2009: 1%) onzekerheden bevatten. Daarnaast bevat 29% van de dossiers (2009: 33%) procedurele tekortkomingen (aantekeningen financieel beheer).

■ Geen bevindingen ■ Aantekening financieel beheer ■ Fout ■ Onzekerheden

27. In 2010 hebben wij de boekingen zonder begrotingsbelasting buiten de steekproef gelaten. Het voordeel hiervan is dat het aantal steekproefposten (en dus ook de werklast voor de afdelingen OIB) is verminderd. Dit heeft wel een lichte stijging van het percentage 'aantekening financieel beheer' tot gevolg. Daarom hebben wij de vergelijkende cijfers van 2009 aangepast aan de methodiek van 2010.
28. De fouten en onzekerheden in de getrouwheid hebben o.a. betrekking op het niet conform de regelgeving vastleggen (van de juiste omvang) van de verplichtingen in de financiële administratie. Ten opzichte van vorig jaar is er vaker sprake van een te hoge of te lage vastlegging. Vooral het aantal te laag vastgelegde contracten is gestegen in verhouding tot vorig jaar. Dit laatste wordt mede veroorzaakt door de budgetproblemen bij Defensie.
29. Wij hebben als "aantekening financieel beheer" meegerekend het na 30 dagen vastleggen van de verplichting in de administratie (13%). Eind 2010 heeft HDFC haar regelgeving aangepast en de beheernorm voor tijdig vastleggen met terugwerkende kracht tot 1 januari 2010 laten vervallen. Wij hebben deze bevindingen over 2010 nog wel in onze cijferopstelling laten staan omdat op het moment van de beheershandeling de regelgeving met de 30 dagen norm wel van kracht was.
30. Overige meest voorkomende "aantekeningen financieel beheer" in het verplichtingenproces (ordelijkheid van beheer) hebben betrekking op:
- contractvorming achteraf (5%);
 - achteraf opstellen en te laat boeken van dienstverleningsovereenkomsten met baten-lastendiensten (4%). Voor de vastlegging van dienstverleningsovereenkomsten en exploitatie gerichte opdrachten met baten-lastendiensten is met ingang van 2011 de interne regelgeving aangepast en hoeven deze niet meer in de verplichtingenadministratie te worden vastgelegd. Dit is passend bij het verplichtingen-kasregime.

31. Daarnaast vragen wij aandacht voor de volgende aspecten die een negatieve invloed hebben op de getrouwe weergave van de verplichtingen in de administratie:
- Het vastleggen van mutaties in FINAD door de functionele beheerder in reeds afgesloten jaren en periodes buiten de HDFC en ADD om. Hoewel het vastleggen noodzakelijk was, is het beheersmatig ongewenst dit buiten HDFC en ADD om te doen. Dit is namelijk een complicerende factor bij het opmaken van de jaarrekening;
 - Het vastleggen van aangegane verplichtingen waar sprake is van een relatie met de batenlastendiensten DVD en BGIVENT; zo geeft de departementale administratie een ander beeld van de stand van de verplichtingen van projecten dan de administratie bij DVD en BGIVENT. Dit heeft geleid tot een correctie in de departementale verplichtingenadministratie van ca € 100 miljoen.

Openstaande verplichtingen

32. Sinds de invoering van FINAD is het vaststellen van de juiste stand van de openstaande verplichtingen voor de verantwoording één van de belangrijkste knelpunten geweest. Zowel over het jaar 2008 als 2009 zijn grote correcties doorgevoerd in de verantwoording. De correcties hebben plaatsgevonden in de jaarrekening maar niet in de onderliggende administratie. Vanuit dat oogpunt is het noodzakelijk dat de administratie verder op orde wordt gebracht (opgeschoond) en dat het beheer van de openstaande verplichtingen structureel verbetert. HDFC heeft begin september 2010 een plan van aanpak openstaande verplichtingen vastgesteld om dit te realiseren. Uitvoering vond plaats door de defensieonderdelen.
33. Uit ons onderzoek blijkt dat de administratie van de openstaande verplichtingen is verbeterd. Ten opzichte van 2008 en 2009 is het percentage fouten in de openstaande verplichtingen alsmede het financiële belang lager. Wij hebben een correctie laten aanbrengen van € 142 mln (2009: € 240 mln) om binnen de toleranties voor een goedkeurende controleverklaring te blijven.

Betaalgedrag verbeterd maar nog niet het hele jaar binnen rijksbrede norm (prioriteit nr. 4)

34. Wij hebben over de periode januari t/m april 2010 onderzoek gedaan naar het betaalgedrag binnen Defensie. Dit vormde onderdeel van een rijksbreed onderzoek waarover is gerapporteerd aan de Tweede Kamer. Met een score van 26,5% te late betalingen te wijten aan het departement voldeed Defensie niet aan de rijksbrede norm van 10%. Dit was in lijn met dezelfde periode in 2009. De lage score werd met name veroorzaakt door de late betalingen in de maand januari 2010. Door de vroegtijdige kassluiting in 2009 en het ontbreken van de voor betaling benodigde middelenbestedingen in de administratie lag het betaalgedrag in de maand januari ver onder de norm van 90% op tijd betaald.
35. Door gerichte maatregelen te treffen is er naar gestreefd om het betaalgedrag in 2010 aanzienlijk te verbeteren. Uit interne managementinformatie blijkt dat het betaalgedrag gedurende het jaar 2010 zodanig is verbeterd dat in de laatste vier maanden de rijksbrede norm van 90% is behaald. In januari 2011 is weliswaar een terugval zichtbaar in het betaalgedrag maar deze is minder groot dan in 2010. Ondanks dat de rijksbrede norm nog niet het hele jaar is bereikt hebben de getroffen maatregelen effect gehad. Om deze verbetering in 2011 vast te houden en uit te bouwen blijft onverminderd aandacht hiervoor nodig. In 2011 zal opnieuw een interdepartementaal onderzoek naar het betaalgedrag worden uitgevoerd.

Continue Monitoring in gebruik (prioriteit nr. 5)

36. In 2010 is de continue monitor voor de belangrijkste geldstromen ingevoerd. Wij hebben vastgesteld dat inmiddels de continue monitor door alle defensieonderdelen wordt gebruikt. Voor crisisbeheersingsoperaties maakt de defensiestaf (nog) geen gebruik van de monitor. In de maandrapportage november/december 2010 is gerapporteerd over het gebruik van de monitor, maar nog niet over de uitkomsten ervan, zijnde een indicator voor de kwaliteit van het beheer. Dit betekent dat de monitor nog niet wordt gebruikt om bij te sturen op de kwaliteit van het beheer. Naast de betrouwbaarheid van de informatie uit de monitor is naar onze mening van belang om de focus te verleggen van gebruik naar uitkomst. Defensie kan immers met deze monitor (actueel) inzicht krijgen in de kwaliteit en tendens van het beheer en de gevolgen voor de bedrijfsvoering en kan daar naar handelen.

Prototype HBR werkt, maar moet nog geïmplementeerd worden (prioriteit nr. 6)

37. Momenteel is een concept prototype van het digitaal handtekeningen- en bevoegdhedenregister (HBR) gereed en getest. De volgende fase is het vullen van het digitale register met de mandaten en handtekeningen op basis van de mandaatbesluiten en huidige registers. Hiervoor moeten de defensieonderdelen de bestaande bevoegdheden en mandaten actualiseren en registreren.

Naleving Europese aanbestedingsrichtlijnen verbeterd

38. Wij hebben bij het departement (exclusief baten-lastendiensten) over 2010 zowel in aantallen als financiële omvang minder Europese aanbestedingsfouten geconstateerd (4 dossiers, geëxtrapoleerd foutbedrag 24,9 mln.) dan over het vorige controlejaar 2009 (6 dossiers, geëxtrapoleerd foutbedrag 48,1 mln). Ook zijn er minder dossiers (6 dossiers, in 2009:17) waarbij de SG toestemming heeft verleend voor het niet Europees verwerven in verband met operationele noodzaak of noodzaak voor de bedrijfsvoering.

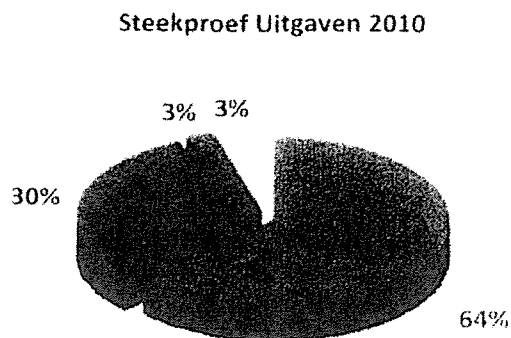
39. Wij hebben aanvullend enkele opmerkingen over het beheer rond Europese aanbesteding:

- het niet achteraf publiceren van de gunning (3 dossiers, 2009: 4 dossiers);
- het niet in alle gevallen gebruiken van de voorgeschreven aanbestedingscodes in FINAD, waardoor managementinformatie over Europees aanbestede opdrachten via FINAD niet kan worden opgesteld maar uit diverse bronssystemen moet worden samengesteld.

Uitgavenbeheer geeft stabiel beeld

Steekproef op de uitgaven

40. De belangrijkste tekortkoming in de uitgaven is het niet tijdig betalen van facturen (18%).

Over 2010 hebben wij 312 steekproefposten uitgevoerd (in 2009: 489 stuks). De fouten en onzekerheden blijven binnen de toleranties. Uit de controle op de uitgaven blijkt dat 3 % van de posten (2009: 4%) fouten en 3% (2009: 3%) onzekerheden bevatten en 30 % (2009: 30%) procedurele onvolkomenheden bevatten.

Geen tekortkomingen 64% | Fout 3% | Onzekerheden 3%

Beperkte verificatie

41. Wij hebben onderzoek uitgevoerd naar de kwaliteit van de e-mail reply. Het FDC controleert met steekproeven achteraf of de betalingen onder het regime van beperkte verificatie rechtmatig hebben plaatsgevonden. De kwaliteit van de e-mail reply heeft zich in 2010 verder verbeterd ten opzichte van 2009.

Electronisch Betalen en Factureren (EBF)

42. Sinds enkele jaren maakt Defensie gebruik van het elektronisch bestellen en factureren van artikelen c.q. diensten bij leveranciers. Het aantal mantelovereenkomsten en het daaraan gekoppeld financieel volume is nog relatief klein maar neemt gestaag toe. In de huidige situatie is de applicatie van EBF nog niet gekoppeld aan FINAD. Dit leidt tot enkele inefficiënties in het betaalproces (zoals dubbele handelingen om te kunnen betalen). Met de invoering van EBF-2 in 2011 wordt mogelijk voorzien in een oplossing voor deze tekortkomingen. Wij adviseren om voor het opstellen van een migratieplan gebruik te maken van de kennis die is opgedaan binnen en buiten defensie ten aanzien van soortgelijke migratietrajecten.
43. EBF bevindt zich momenteel nog in de projectfase. Diverse beheersmatige (control) taken zijn alleen ondergebracht bij de projectorganisatie. Voorbeelden zijn het autorisatiebeheer en de monitoring & analyse van EBF-betalingen (onder andere het risico van dubbele betalingen en onregelmatigheden). Er vindt geen verdere verificatie plaats op deze facturen voorafgaand aan de betaling. Het strikt doorvoeren en handhaven van functiescheiding tussen het bestellen, autoriseren en ontvangen van goederen en diensten in EBF is daarom essentieel.

Huisbankier RBS

44. Defensie is in mei 2010 overgegaan van de RABO-bank als huisbankier naar de Royal Bank of Scotland (RBS). Eind 2010 heeft HDFC voor de betaalstroom SAP/FINAD RBS Access Direct geïmplementeerd en gelijktijdig het gebruik een geautomatiseerd controletotaal ingevoerd. Hiermee zijn de door ons in het interimrapport geconstateerde risico's weggenomen. Voor de tussenliggende periode heeft HDFC in samenwerking met FDC achteraf compenserende werkzaamheden uitgevoerd, waarbij geen onjuistheden zijn geconstateerd. Wij vragen nog aandacht voor het op orde brengen van de documentatie en richtlijnen na de invoering van RBS.

Ontvangsten

45. De totale ontvangsten bedragen over 2010 €446,5 mln. De grootste stroom ontvangsten €259,8 mln. heeft betrekking op de verkoop van strategische goederen en onroerende zaken door Domeinen. Wij hebben over deze ontvangsten geen bevindingen. Wij hebben van de overige ontvangsten vastgesteld dat het in een tweetal gevallen is voorgekomen dat ontvangsten ten onrechte ten gunste van de uitgavenbegroting waren gebracht. Deze ontvangsten (ca € 5 mln.) zijn gecorrigeerd.

Verantwoording saldibalans is verbeterd

Algemeen

46. Ten opzichte van 2009 is een verdere verbetering zichtbaar in de tijdigheid en kwaliteit van aanlevering van de jaarrekening. Onderstaand gaan wij in op onze bemerkingen per balanspost van de jaarrekening.
47. Een belangrijk knelpunt uit voorgaande jaren betreft het niet in evenwicht zijn van de saldibalans. HDFC voert verdere analyses uit om dit probleem op te lossen en het evenwichtsverschil (€ 38.000) is verder gedaald. Volledig opgelost is dit knelpunt nog niet. De in het jaarverslag gerapporteerde saldibalans is overigens wel in evenwicht gemaakt.

Rijkshoofdboekhouding en liquide middelen

48. Wij hebben geconstateerd dat een aantal bankrekeningen van Defensie niet in de administratie en verantwoording zijn opgenomen. Op deze rekeningen worden gelden voor derden beheerd. In dit kader hebben wij de op de verantwoording correcties laten doorvoeren. Om te zorgen dat goed beheer op deze rekeningen wordt gehouden en geen onregelmatigheden plaatsvinden, adviseren wij om deze rekeningen binnen FINAD te administreren. Verder vragen wij aandacht voor het beheer van gelden voor derden op Schiphol. Gebleken is dat:
- functiescheiding en (verband)controles niet bij alle opbrengststromen voldoende is toegepast;
 - controle op de fysiek aanwezige voorraden nooddocumenten en visa niet voldoende plaats vindt;
 - bankrekeningen niet op een eenduidige wijze worden beheerd en opgenomen in de financiële administratie van Defensie.
- Deze punten zijn door de KMAR opgenomen in een verbeterplan.

Uitgaven en ontvangsten buiten begrotingsverband

49. Voor een juiste en volledige totstandkoming van deze saldibalans standen waren diverse analyses en correctieboekingen vereist. Beheerders hebben moeite om de mutaties en standen in FINAD te verklaren en de derdencontracten te beheren. Het risico op fouten is hierdoor hoger en daarnaast is het proces hiermee minder inzichtelijk. Vorig jaar hebben wij geadviseerd om te onderzoeken of in FINAD rapportages kunnen worden ontwikkeld om het beheer op derdenrekeningen te verbeteren en of een standaardboekingsgang kan worden vastgesteld. Tot op heden is dit niet mogelijk gebleken. De monitoringtool voor deze derdenrekeningen/contracten is nog niet ontwikkeld. Wij hebben wel een verbetering geconstateerd in het oplossen van (oude) openstaande saldi op derdencontracten.
50. Wij vragen specifieke aandacht voor het zogenaamde Worldmax dossier. In april 2010 is tussen Worldmax en de Staat een vaststellingsovereenkomst getekend waaruit blijkt de Staat verplicht is om te betalen aan Worldmax. Namens de Staat hebben de departementen Defensie, Binnenlandse Zaken en Economische Zaken (thans ELI) getekend. Omdat snelle betaling noodzakelijk was heeft Defensie deze betaling verricht en totdat er overeenstemming zou zijn over de verdeling, buiten begrotingsverband geboekt. Het ontbreekt echter aan schriftelijke afspraken tussen de departementen over de verdeling van de betaling van deze schade waardoor de financiële afhandeling naar een volgend jaar is doorgeschoven.

Openstaande Voorschotten

51. FDC is voor het beheer van voorschotten afhankelijk van de defensieonderdelen. Het tijdig aanleveren van documentatie (m.n. prestatieverklaringen) om te verrekenen blijft een aandachtspunt, zo hebben verrekeningen plaatsgevonden, waarbij verrekening al in eerdere jaren mogelijk was.

Er staan voorschotten van projecten open waarvoor (deel-)producten zijn opgeleverd of "milestones" in de ontwikkeling van producten zijn bereikt.

Dit heeft echter nog niet geleid tot het verlagen van de betreffende voorschotten in de administratie. Het wegwerken van deze achterstand vereist een goede samenwerking tussen de DMO en FDC en is in FINAD arbeidsintensief. Het betreft met name voorschotten bij FMS en NAMSA. We adviseren het beheer van voorschotten en het wegwerken van de achterstanden in de verrekening van voorschotten verder prioriteit te geven zodat de administratie en daarmee ook de verantwoording een meer realistische stand van zaken weergeven.

52. HDFC heeft een aantal zeer oude voorschotten (ad €13mln) niet langer opgenomen in de voorschottenstand. Wij begrijpen dit, maar hebben de rechtmatigheid van deze verrekeningen niet kunnen vaststellen met een prestatieverklaring en dus opgenomen in onze foutevaluatie.

Vorderingen

53. FDC is voor het administratief beheer van vorderingen afhankelijk van de defensieonderdelen. De belangrijkste knelpunten hebben betrekking op het feitelijk beheer bij de onderdelen. Dit betreft:
- tijdig initiëren van vorderingen, zo hebben wij vastgesteld dat vorderingen soms langer dan een jaar later worden geïnitieerd ten opzichte van het moment van ontstaan;
 - tijdige opvolging van vervolgacties nadat na twee aanmaningen van FDC vorderingen niet zijn ontvangen;
 - beheer op oude vorderingen (een bedrag van ca € 41 mln. dateert nog van voor 2008).
- In 2010 is gestart met het structureel aanmanen van openstaande vorderingen.

Kwaliteit jaarverslag voor verbetering vatbaar

54. De kwaliteit van de toelichtingen (per beleidsartikel) op de budgettaire gevolgen van beleid is voor verbetering vatbaar. Op verplichtingenniveau is de confrontatie tussen begroot en gerealiseerd lastig, omdat niet op alle gebieden in detail wordt geraamd. De toelichting van de verschillen is daardoor slechts op hoofdlijnen mogelijk.
55. In het jaarverslag is de bijlage "Overzicht niet-financiële informatie over inkoop van adviseurs en tijdelijk personeel" opgenomen. Deze bijlage valt niet onder de strekking van onze controleverklaring, maar wij hebben wel de totstandkoming van deze bijlage beoordeeld. De aspecten juistheid en volledigheid zijn niet door HDFC beoordeeld. HDFC heeft grootboekrekeningen aangewezen waar "inhuur" onderverdeeld naar de rubrieken van de bijlage op geboekt moeten worden. Wij hebben vastgesteld dat deze rekeningen ook voor andere zaken worden gebruikt en dat inhuur ook op andere rekeningen wordt geboekt.
56. De bijlage "Topinkomens" is eveneens een verplicht onderdeel van het jaarverslag. Deze bijlage valt onder de strekking van onze controleverklaring. Wij hebben dan ook een onderzoek gedaan naar de juistheid en volledigheid van de verantwoorde items. Uit onze controle bleek dat aanvankelijk een persoon ten onrechte niet in de bijlage was opgenomen. Naar aanleiding hiervan heeft HDP alsnog de juiste gegevens verzameld en een bijlage opgesteld die wij akkoord hebben bevonden.

In autorisaties geen belangrijke knelpunten

57. Door HDFC zijn op het gebied van autorisaties in FINAD gedurende 2010 stappen vooruit gemaakt. In 2010 is door HDFC een defensiebreed normenkader voor het financiële domein uitgevaardigd. BGIVENT hanteert dit normenkader voor monitoringactiviteiten ten behoeve van HDFC.

58. Ook in 2010 was nog sprake van functievermengingen en te ruime bevoegdheden. Wij hebben echter vastgesteld dat zeer beperkt van de te ruime bevoegdheden gebruik is gemaakt en dat geen onrechtmatige uitgaven zijn gedaan. Wij adviseren om de inrichting van autorisaties in FINAD zodanig aan te passen dat ongewenste functievermengingen niet meer kunnen bestaan, zodat ook het risico is weggenomen op het ongewenst gebruik van bevoegdheden.

Redeployment ISAF

59. Taken op financieel gebied in het kader van de redeployment ISAF worden door diverse spelers binnen defensie uitgevoerd. Over het algemeen zijn deze taken helder belegd. Wel kan op enkele gebieden de invulling van deze taken nog verbeteren. Zo vragen wij aandacht voor het bewaken van de juiste en volledige vastlegging van de onderhoudsbehoeftes in de financiële administratie en het in totaliteit kunnen volgen van de financiële realisatie van deze behoeftes. In 2011 zal door Defensie alsnog BTW moeten worden afgedragen voor een deel van het teruggekomen materieel. Het is van belang om de budgettaire consequenties tijdig in kaart te hebben. Tevens vragen wij aandacht voor de nog te verrekenen bedragen tussen de HGIS- en de defensiebegroting in verband met de verstrekking en retourontvangsten van munitie en voor het juist en volledig verrekenen van de ontvangen gelden bij verkopen van materieel in Afghanistan tussen de defensiebegroting en HGIS.

PERSONEELSBEHEER EN SALARISADMINISTRATIE

Beperkte effectiviteit beheersinstrumentaria Control Frame Work (CFW)

60. De afgelopen jaren hebben in het teken gestaan van het implementeren van het Control Frame Work (CFW) waaronder het inrichten van de beschreven beheersinstrumenten waarmee HDP de kwaliteit van haar intern beheersingssysteem kan bewaken.
61. Een belangrijk beheersinstrument betreft een door BGIVENT uit te voeren controleplan General IT Controls (GITC). HDP heeft hierover nog geen afspraken gemaakt met BGIVENT, waardoor dit controleplan nog niet is opgesteld en uitgevoerd. Daarnaast ontbreekt het aan een (uniform) beheersinstrument op het autorisatiebeheer. Gezien de hoge automatiseringsgraad loopt HDP het risico dat zij onvoldoende informatie krijgt.
62. Andere beheersinstrumenten zijn door de HDP van DCHR ontvangen onderzoeksrapportages over selfservice en dienstreisdeclaraties. Daarnaast verstrekt DCHR signaalrapportages aan het lijnmanagement. Om over de gehele keten een beeld te kunnen vormen van de werking van beheersingsmaatregelen CFW heeft HDP samen met HDFC het basispakket OIB nader vorm gegeven. Het tijdig verkrijgen van inzicht in de knelpunten van "P" op basis van al deze rapportages verloopt voor HDP moeizaam, waardoor tijdige bijsturing niet plaats kan vinden.
63. Het voornemen om tot één overall dashboard personeel te komen, waarin de afzonderlijke beheersinstrumenten CFW mede zijn geclusterd, onderschrijven wij uiteraard van harte.

Beperkte effectiviteit voor deel beheersmaatregelen Datakwaliteit (prioriteit nr. 9)

64. De beheersmaatregelen van datakwaliteit in de personeelsadministratieve systemen vormen een samenspel van diverse repressieve en detectieve controles (geautomatiseerd en handmatig). Dit in relatie tot de belegde verantwoordelijkheden (bevoegd gezag, werknemer, DCHR).
65. Uit kosten-baten afwegingen heeft HDP bewust gekozen om, naast de selfservice mutatiestelling, gebruikerscontroles achteraf uit te voeren. Bij dit soort controles is de effectiviteit (waaronder de tijdigheid) van groot belang. Deze controles zijn deels belegd bij DCHR en deels faciliteert DC HR het lijnmanagement met signaleringsrapportages. Daarnaast voert DC HR diverse projecten uit om de datakwaliteit te verbeteren. Dit heeft in 2010 geleid tot een correctie van € 5 mln. in de vergoedingen voor woon-werkverkeer en de vergoedingen eigen huishouding.
66. In ons interimrapport hebben wij HDP geadviseerd het lijnmanagement nog eens nadrukkelijk op hun verantwoordelijkheden voor het afdoen van de signaalrapportages te wijzen. Hierin is beperkt verbetering opgetreden en de nodige aandacht blijft vereist. Met de meeste defensieonderdelen zijn afspraken gemaakt over de interne sturing op deze signaalrapportages. Het effect daarvan zal komend jaar zichtbaar moeten worden.

Vertraging opschoning personeelsdossiers (prioriteit nr. 10)

67. Om te waarborgen dat Defensie in 2012 beschikt over kwalitatief betrouwbare en volledige digitale en papieren personeelsdossiers heeft HDP sinds 2010 het project 'Volledigheid en Betrouwbaarheid van de personeelsdossiers van Defensie' ingesteld. Een van de doelstellingen van dit project is te waarborgen dat (minimaal) de wettelijk vereiste documenten in de dossiers aanwezig zijn ter voorkoming van mogelijk fiscale boetes.

Het project omvat het aanvullen van ontbrekende wettelijke vereiste documenten, waarvoor de normatiek voor de geplande uitvoering in 2010 was opgesteld.

68. Door het niet tijdig verkrijgen van voldoende opgeleide uitzendkrachten (o.a. screenings problemen) is het projectteam pas per januari 2011 volledig gevuld. Per 1 maart 2011 zijn ca. 4.000 dossiers afgedaan, de resterende 66.000 dossiers zullen volgens de HDP eind 2011 gereed zijn. Gezien het grote aantal dossiers dat nog geschoond moet worden is het van groot belang dat de voortgang kritisch bewaakt wordt zodat tijdig kan worden bijgestuurd.
69. Daarnaast is besloten de papieren dossiers in Single Service Management door de CLAS te laten completeren en archiveren in een centraal archief personeelsdossiers (CAPD). De overgang van de dossiers van het CAPD naar het Dienstencentrum Documentatie en Informatie staat vooralsnog gepland per september 2012. Ook bij het CAPD is vertraging (circa 2 maanden) opgetreden, door het onvoldoende beschikbaar hebben van (CLAS-)personeel. Om de achterstand in te halen en de extra aanwas van documenten op te vangen wordt op dit moment gewerkt aan het verkrijgen van extra inhuur.

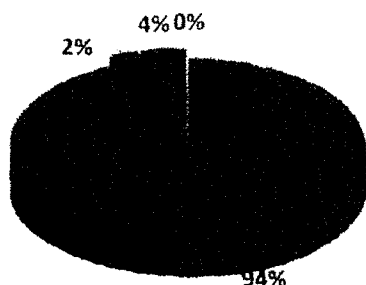
Achterstand declaraties Univé

70. In 2010 heeft het werkverband Declaratieachterstanden militaire zorgverlening onderzoek gedaan naar de achtergronden van deze achterstand. Het rapport is eind 2010 verschenen. De geïnventariseerde oorzaken voor de structurele achterstanden zijn het ontbreken van IT koppelingen naar buiten (VECOZO en BSN), onvoldoende prikkeling in de medische zorgverlening om verstrekte zorg te declareren en het ontbreken van procedures voor het declareren.
71. De externe koppelingen zijn bij BGIVENT onderhanden, naar verwachting zal dit in juli 2011 voor alle specialisten ingeregeld zijn. Het zorgbedrijf CMH heeft nagenoeg zijn achterstanden weggewerkt en is samen met de andere zorgbedrijven (MGGZ en MRC) bezig met het opstellen van procedures. Zodra deze processen zijn ingebed zal het zorgadministratiekantoor worden opgericht.
72. De problemen met de betrekking tot de achterstand lagen voornamelijk in de 1ste lijns zorgverlening (OPCO's). Deze concentreren zich voornamelijk op de farmacie (ruim half jaar achterstand) en fysiotherapie (ongeveer 1,5 jaar achterstand). Bij de 1ste lijns zorgverlening zien wij geen verbetering optreden. Defensie loopt het risico dat door deze achterstand declaraties wellicht niet meer vergoed worden.

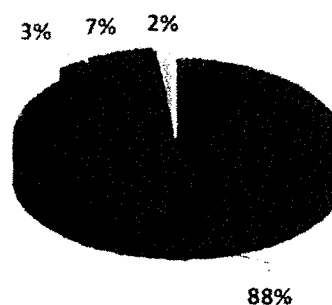
Resultaten steekproef bezoldiging

73. In 2010 hebben wij een statistische steekproef uitgevoerd op zowel de salarissen (163 posten) als de toelagen (61 posten). Deze steekproef werd gezamenlijk met de afdelingen OIB uitgevoerd. In de totaal 224 (2009: 269) steekproefposten zijn 11 (2009: 7) fouten en 1 (2009: 0) onzekerheid geconstateerd. Dit leidt tot een geëxtrapoleerd bedrag aan fouten van € 5 (2009: 8,3) mln. en een (geëxtrapoleerd) bedrag aan onzekerheden van € 4,4 mln. (2009: nihil). De fouten hebben betrekking op het uitbetalen van te veel dan wel te weinig salarisperiodieken en te lage dan wel te hoge toelagen. Op 6 steekproefposten hebben we bemerkingen, waarvan 5 betrekking hebben op het ontbreken van bepaalde brondocumenten. Dit heeft overigens niet geleid tot onzekerheden doordat op een andere manier de rechtmatigheid alsnog kon worden vastgesteld.

Steekproef Salarissen 2010

Steekproef Toelagen 2010

■ Geen bevindingen ■ Aantekening financieel beheer ■ Fout

74. De brondocumentatie was niet altijd in de digitale dossiers aanwezig zodat bij de uitvoering in ruim 20% (salaris) en bijna 40% (toelagen) ook andere bronnen (zoals papieren dossier, DC HR, medewerker zelf) geraadpleegd moesten worden om de onderliggende documenten te kunnen vinden.
75. Een deel van de personele uitgaven die volgen uit bepaalde selfserviceprocessen (oa woon-werkverkeer, gratificaties en overwerk) is buiten de steekproef gehouden en zijn op een andere wijze gecontroleerd. Op een totaal van 105 posten zijn 7 fouten geconstateerd. Dit leidt tot een geëxtrapoleerd bedrag aan fouten van € 7,4 mln.

Steeds positievere resultaten onderzoek gebruik selfservice

76. Met de implementatie van de employee selfservice (ESS) wordt in het kader van de datakwaliteit gesteund op de verantwoordelijkheid van de defensie werknemer. Uitgangspunten daarbij zijn 'vertrouwen' en 'integriteit'. In opdracht van HDP voert DCHR sinds de invoering in 2008 van ESS onderzoek uit op het correcte gebruik ervan.
77. Het onderzoek over de periode juli 2008 tot en met december 2009 is in oktober 2010 afgerond. De resultaten zijn ten opzichte van het onderzoek over de periode januari-juni 2008 sterk verbeterd. De non-respons bedroeg 4,6% (2008: 20 %) en uiteindelijk was in 2% (2008: 6,7%) van de gevallen echt sprake van een onrechtmatige mutatie.
78. Door het uitlopen van het onderzoek over 2009, is het onderzoek over 2010 in de vertraging. De verwachting is dat DC HR deze controle 2010 in maart 2011 zal afronden. De vertraging doet afbreuk aan de effectiviteit van het beheersinstrument, doordat HDP niet tijdig op bevindingen kan reageren. Dit wordt momenteel ondervangen door intensief contact door HDP met DC HR. De definitieve cijfers over het eerste kwartaal van 2010 zijn voor de non-respons 9% (geheel 2009: 4,6%). Daarnaast is in 27% van de geselecteerde posten de bewijsvoering niet in overeenstemming met de gestelde mutatie. Daar waar de bewijsvoering de gestelde mutatie niet onderbouwde is tot terugvordering overgegaan (€ 3.700).

IT landschap P-domein

Beheersbaar NSK

79. Uit ons onderzoek naar het NSK is gebleken dat in voldoende mate een ordelijke en controleerbare salarisverwerking is gewaarborgd. Uitzondering hierop vormt de controleerbaarheid van de noodprocedure, waarbij rechtstreeks wordt ingegrepen op de data in NSK. Door het onvoldoende naleven van de noodprocedure in de periode januari tot en met september 2010 bestond het risico op onrechtmatige mutaties in het NSK. Deze mutaties zijn mogelijk niet traceerbaar/reproduceerbaar. Door het ontbreken van een goed beheersinstrument heeft HDP deze omissie niet zelf geconstateerd. Voor zover mogelijk hebben wij aanvullende werkzaamheden verricht, waaruit geen onrechtmatige mutaties zijn gebleken. Voor het laatste kwartaal heeft HDP zelf de noodzakelijke stappen genomen.

Problematiek JAS deels opgelost

80. In ons samenvattend rapport 2009 hebben wij aandacht gevraagd voor het Journaliserings Administratie Systeem (JAS), waarbij we hebben geadviseerd zorg te dragen voor een volwaardige achtervang van twee medewerkers die een kritische functie vervullen. Bij HDFC is hier invulling aan gegeven. Voor de functionaris bij het CDC/FDC is geen achtervang aangewezen.

81. Daarnaast hebben wij aandacht gevraagd voor de naleving van de correctieprocedure JAS-FINAD. HDFC heeft deze procedure nog niet kunnen volgen omdat de noodzakelijke technische wijzigingen nog niet zijn aangebracht. Hierdoor bestaat het risico dat het Corporate Data Model (CDM), het data warehouse binnen het P-domein, waarin de detaillering is opgenomen van de gecumuleerde boeking niet aansluit op het FINAD.

Onvoldoende kwaliteit documentatie Corporate Data Model.

82. In het interimrapport hebben wij gerapporteerd dat door het ontbreken van documentatie over de functionaliteit van het CDM en de procedures daaromheen wij geen IT-audit konden uitvoeren. Nader overleg met HDP heeft geleid tot het door HDP ter beschikking stellen van nieuwe documentatie. Deze wordt momenteel door ons geaudit. De eerste appreciatie is met de HDP gedeeld en geeft aan dat de documentatie over de inrichting van en het beheer op het CDM nog van onvoldoende kwaliteit is om de IT-audit inhoudelijk uit te kunnen voeren. Daarnaast ontbreekt het aan uniforme regelgeving vanuit HDIO hoe dergelijke vraagstukken uitgewerkt en geïmplementeerd moeten worden.

Nieuwe ontwikkeling: POSTBUS

83. Het project POSTBUS heeft als doelstelling binnen het personele functiegebied te komen tot een geïntegreerde aanpak van Beleid, Bedrijfsvoering en IV/ICT. Daarnaast moet het project flexibiliteit in de IV-architectuur brengen en de huidige exploitatiekosten reduceren. Het regulier beheer op de bestaande systemen zal gelijk oplopen met de uitvoering van het project POSTBUS. Hierbij is gekozen voor een geleidelijke migratie van de huidige naar de nieuwe architectuur. Een dergelijk project vereist allereerst inzicht in de tekortkomingen in de huidige keten van informatievoorziening.

84. Bij de overgang naar een nieuw IV architectuur adviseren wij onderstaande bevindingen eerst op te lossen.

- de kwaliteit van de diverse basisregistraties is uiteenlopend als gevolg van niet uniforme regelgeving voor gegevensdefinitie en gegevensbeheer;

- door het samenwerkingsverband tussen HDP en BGIVENT kan het risico ontstaan dat verantwoordelijkheden in de beheerketen tussen eigenaar (HDP) en beheerorganisatie (BGIVENT) niet altijd strikt gescheiden zijn. Hierdoor ontstaat het risico van ongewenste functievermenging tussen functioneel en technisch beheer. Voor Oracle DIDO hebben wij vastgesteld dat functievermenging daadwerkelijk heeft plaatsgevonden;
- gegevensuitwisseling tussen informatiesystemen via het Generieke Koppelvlak (GKD) binnen het P-domein kan nog niet steunen op een betrouwbare inrichting en beheer. HDIO heeft aangegeven hiervoor op korte termijn nieuwe regelgeving op te zullen stellen.

Aandacht voor juiste registratie interne herplaatsers

85. De defensieonderdelen zijn verantwoordelijk voor de P registratie als onderdeel van de afstemming O=P=F (Organisatie;Personeel;Financien). Hieronder vallen ook de interne herplaatsers. In 2010 heeft HDP via kwaliteitsonderzoeken vastgesteld dat deze registratie niet juist plaats vindt. Herplaatsingskandidaten zonder toekomstplaatsing langer dan 9 maanden zouden op basis van de regelgeving niet geclassificeerd mogen worden als interne herplaatsers. Ten aanzien van deze doelgroep is een verbetering zichtbaar van 229 (2009) naar 189 (2010) geregistreerde herplaatsers. Het aantal onterecht geregistreerde herplaatsingskandidaten is echter toegenomen naar 63 (2009: 12). Gezien de op handen zijnde forse (personele) taakstellingen voor de periode 2011-2015 zal de behoefte aan juiste sturingsinformatie toenemen en daarmee het belang van een adequate registratie van interne herplaatsers.

Resultaat review uitvoeringsorganisaties

86. De diverse pensioen- uitkerings- en sociale zekerheidsregelingen voor defensiepersoneel worden uitgevoerd door een aantal uitvoeringsinstanties. De aan deze instanties betaalde bedragen worden in overeenstemming met de gebruikelijke systematiek in eerste instantie verantwoord als uitgaven in het FINAD. Aan het einde van het begrotingsjaar worden de uitgaven extracomptabel als voorschot vastgelegd. Op basis van de ontvangen controle verklaringen worden deze voorschotten (€ 1,1 miljard) in mei verrekend. De door ons uitgevoerde reviews bij de accountants van twee uitvoeringsorganisaties geven geen aanleiding tot opmerkingen.

MATERIEELBEHEER

Algemeen

87. In dit hoofdstuk rapporteren wij over de stand van zaken van het materieelbeheer betreffende het controlejaar 2010. Daarbij richten wij ons vooral op de aan de AR toegezegde verbeteringen in het materieelbeheer (stand maart 2011). Het gaat om:

- Aandacht voor beheer (Prioriteit nr. 1);
- Het werkend krijgen van het Voorschrift Materieelbeheer Defensie (Prioriteit nr.7);
- De beheersing van het materieelbeheer bij redeployment en uitzendingen (Prioriteit nr. 8);
- Het verbeteren van de datakwaliteit in de materieeladministratiesystemen (Prioriteit nr. 9).

Naast deze punten zullen wij ingaan op de verbeteringen in het beheer van het gevoelig materieel (wapens, munitie en crypto), het beheer van overig materieel, het assortimentsgewijs werken en SAP in het materieellogistieke domein.

Aandacht voor beheer: belangrijke stappen gezet (Prioriteit nr. 1)

88. Onder aanvoering van het PMD is er sprake van ruime aandacht voor het materieelbeheer en de verdere invulling van de logistieke bedrijfsvoering. Er zijn daardoor belangrijke stappen gezet met de ontwikkeling van de visie materieelbeheer (geeft scope en kaders voor sturing en werking materieelbeheer) en met de ontwikkeling van een Monitor materieelbeheer (moet de lijn voorzien van managementinformatie over de kwaliteit van materieelbeheer). Het blijven vasthouden van deze aandacht wordt als een van de grote uitdagingen gezien voor de nabije toekomst.

89. De monitor materieelbeheer is een instrument voor de lijn, waarbij de ontwikkeling en invoering een meerjarig en stapsgewijs proces is. Voor het gevoelig materieel wordt de monitor in 2011 operationeel gemaakt. Dit betekent dat in overleg met PMD bepaald zal worden wanneer de afdelingen OIB de resultaten in de monitor en de daaraan ten grondslag liggende documenten toetsen. De afdelingen OIB en ADD voorzien dan in de "zijlicht" functie. Deze "zijlicht" functie is een noodzakelijke randvoorwaarde om de betrouwbaarheid van de informatie te verzekeren. PMD werkt nu aan reviewprogrammatuur met als doel om al in 2011 de werkwijze van de afdelingen OIB in lijn te brengen met de werkwijze van de monitor. DMO neemt nadrukkelijk zijn sturende rol als beleidsverantwoordelijke voor het materieelbeheer. Op zeer korte termijn is aandacht nodig voor het laten landen van de monitor bij de uitvoerders (commitment en discipline).

Voorschrift Materieelbeheer Defensie (VMD) kost meer tijd (Prioriteit nr. 7)

90. Eén van de prioriteiten voor 2010 is het werkend krijgen van het VMD. Daaronder wordt verstaan dat de defensieonderdelen het materieelbeheer conform de in het VMD genoemde normen, kaders en eisen inrichten en zo werken. Het gaat hier om een meerjarig traject waarin het VMD regelmatig wordt aangepast aan de ervaringen uit de praktijk.

91. In juli 2010 heeft Directeur DMO gemeld het VMD niet op 1 januari 2011 maar, naar verwachting op 1 januari 2012, volledig in werking zal treden. Een aantal randvoorwaardelijke maatregelen (rond SPEER) is nog niet gerealiseerd. Daarnaast wees DMO op problemen met het gebrek aan homogeniteit van de risicoprofielen van artikelen in eenzelfde subassortiment. Overigens is de koppeling tussen VMD en de inrichting van SAP lastig. Daarbij staat het vast dat de komende jaren zowel SAP als legacy systemen worden gebruikt.

92. Uit ons onderzoek naar de toepassing van het VMD blijkt dat defensieonderdelen en -bedrijven de rolinvulling door het Programma PMD en de werkgroep VMD waarderen. Daarnaast wordt als positief ervaren dat met het VMD meer uniformiteit en duidelijkheid is ontstaan over defensiebrede eisen, kaders en normen voor materieelbeheer. Verbeterpunt is de tot heden beperkte doorvertaling van het VMD naar specifieke procedures en instructies bij de defensieonderdelen. Ook voor de uitvoeringskant binnen DMO (o.a. bedrijven) ontbreekt deze doorvertaling.

Materieelbeheer bij “redeployment” verloopt beheerst (Prioriteit nr. 8)

93. De redeployment ISAF is een zeer complexe, grootschalige joint operatie. De regie over de deelketens is verdeeld over de Directie Aansturen Operationele Gereedstelling (DAOG) en Directie OperatieS (DOPS) van de CDS. Daarmee is regie over de gehele keten voldoende gewaarborgd. Bij eerdere crisisbeheersingsoperaties is gebleken dat het goed functioneren van ICT voorzieningen van cruciaal belang is voor een beheerst verloop van een (re)deployment. Ook bij de redeployment van ISAF hebben zich problemen voorgedaan met de ICT voorzieningen, onder meer op het gebied van het Defensie Tracking&Tracing (DT&T) systeem en het RadioFrequency IDentification (RFID), waarvoor adequate maatregelen zijn getroffen. Wij hebben vastgesteld dat de kwaliteit van de uitvoering van de redeploymentprocessen door de Redeployment TaskForce (RDTF) voldoet aan de gestelde procesnormen (80%). Wij benadrukken echter dat de redeployment pas is afgerond als het materieel in de beheersystemen is opgenomen en zo nodig in onderhoud is gegaan.
94. Aangezien er momenteel wordt gewerkt aan de voorbereidingen voor de nieuwe missie naar Afghanistan, adviseren wij de CDS om de “lessons learned” uit de redeployment mee te nemen in de plannen van aanpak en operationele orders voor de “deployment”. Vanuit PMD wordt hierop al ingespeeld.

Verbeteren datakwaliteit: schoning bijna gereed, munitie vertraagd (Prioriteit nr. 9)

95. De toegezegde verbeteringen in de datakwaliteit betreffen vooral het gevoelig materieel (wapens, munitie en crypto). Voor dit materieel moesten de schoningsplannen eind december 2010 zijn uitgevoerd. De verbetering van de datakwaliteit voor het overig materieel is gekoppeld aan de migratie naar ERP MF.

Wapens: schoning bijna klaar

96. Op 15 november 2010 is het nieuwe Small Arms Registration System (SARS) live gegaan, ter vervanging van het Centraal Wapen Registratie Systeem (CWRS). Met de conversie van het CWRS naar het SARS is een verbetering van registratie van de klein kaliber wapens gestart. In samenwerking met het projectteam SARS heeft het PMD veel energie gestoken in het schonen van data. Ultimo 2010 was de schoning nog niet geheel afgerond. Grote stappen zijn gemaakt maar de komende maanden dienen nog verschillende actiepunten te worden weggewerkt om van een volledig schoningsproces te kunnen spreken.

Munitie: schoning vertraagd

97. Onder regie en aansturing van PMD zijn schoningsacties voor de munitiedata gestart. Door personele problemen en complexiteit zijn deze vertraagd in uitvoering en tijd. Gevolg is dat er momenteel nog sprake is van onduidelijkheid over de juistheid van de data in WMS KL. Vooral de CLSK-munitie blijft een zorgpunt. Aanvullende maatregelen om de oorzaken van vertraging weg te nemen ontbreken nog. Of de nieuwe planning (juli 2011) gehaald wordt is daarom onzeker.

Crypto: schoning bijna gereed

98. In 2010 is de defensiebrede invoering van het nieuwe registratiesysteem CCIRS afgerond. Onder leiding van PMD zijn in 2010 stappen gemaakt in de schoning van data in het registratiesysteem CCIRS. Ultimo 2010 was de schoning nog niet geheel afgerond. Ook zijn niet alle schoningsactiviteiten kwalitatief juist verlopen.

Assortimentsgewijs werken: versnelling noodzakelijk

99. Assortimentsmanagement wordt een steeds belangrijker aspect voor het materieelbeheer. Het gaat om het indelen van alle artikelen en diensten in (sub)assortimenten en het beleggen van verantwoordelijkheden per (sub) assortiment voor de defensiebrede behoeftebepaling, behoeftevervulling en het beheer (Aanwijzing SG A/922 Assortimentsmanagement 2006).

100. De projectorganisatie "Assortimentsmanagement bij Defensie" is belast met de beheerste invoering van het assortimentsmanagement. Dit gebeurt door het opleveren van een Blauwdruk Assortimentsmanagement en door het "Defensiebreed Indelen van Artikelen in Subassortimenten" (DIAS). Beide activiteiten hebben aanzienlijke vertraging ondervonden. Het hoofddoel is dat de realisatie van het assortimentsmanagement operationeel moet zijn zodra SAP volledig is geïmplementeerd (nu omstreeks 2014).

101. Parallel aan het oplopen van de blauwdruk is het interim assortimentsmanagement geïntroduceerd. Dit was noodzakelijk vanwege vragen over de gewenste inrichting SAP en databeheer. Subassortimenten en artikelgroepen met de vereiste gegevens moesten voor de bevoorradingsartikelen immers in SAP worden vastgelegd. De DMO dient dit aan te sturen en niet de SPEER organisatie. Het formeel aanwijzen van subassortimentsmanagers en artikelmanagers Defensiebreed is zowel voor de doorontwikkeling van SAP als voor het werkend krijgen van het VMD op korte termijn noodzakelijk. De realisatie van het assortimentsmanagement moet zijn afgerond zodra de artikelstamgegevens in SAP worden beheerd. Beheer van het grootste deel van de stamgegevens vindt al in SAP plaats. De huidige tijdelijke oplossing van interim assortimentsmanagement is niet houdbaar, vanwege het ontbreken van formele verantwoordelijkheden en capaciteit en dient daarom zo spoedig mogelijk door een definitieve regeling te worden vervangen.

102. Voor de vereiste tijdige invoering van het assortimentsmanagement bestaan risico's door:

- Het ontbreken van voldoende inzicht hoe assortimentsmanagement wordt ingebed in de SAP processen.
- De noodzaak van meerjarige reorganisatietrajecten bij CDC en DMO.
- De noodzakelijke aanpassing van de systematiek van budgetraming voor het operationaliseren van assortimentsmanagement.

Wij adviseren de DMO en CDC om passende maatregelen te treffen.

SAP in het materieel logistieke domein: extra sturing nodig

103. In 2010 zijn de eerste uitrollen geweest in het materieel logistieke domein. Vanwege het belang van de beoogde paarse bedrijfsvoering (ondersteund door paarse IV) adviseren wij om in 2011 op een aantal punten extra sturing te geven aan de inrichting en het beheer van SAP. Het gaat om de volgende aandachtsgebieden.

Autorisaties en functiescheiding nog niet 'paars'

104. Om ongewenste functievermenging en ongeautoriseerde toegang tot gevoelige informatie te voorkomen is de toekenning van rechten in SAP (autorisaties) essentieel. In de praktijk treffen we een "explosie" van rollen aan. De huidige inrichting dreigt het paars werken c.q. geïntegreerde bedrijfsvoering onvoldoende te ondersteunen. Bovendien betekent dit een verzwaring van het (toekomstig) beheer en onderhoud. De DMO heeft tot nu toe nog onvoldoende invulling gegeven aan haar richtende en inrichtende rol voor autorisaties MATLOG en uitvoeringsbepalingen voor inrichten en beheer van autorisaties, ontbreken nog. Daarmee wordt geen gevolg gegeven aan de SG aanwijzing (A959 Autorisatie op SAP systeem). Wij adviseren de DMO om in samenspraak met SPEER hier op korte termijn in te voorzien.

Gegevensbeheer (stamgegevens) kritiek

105. De kwaliteit van de gegevens is een belangrijke factor voor de kwaliteit van het functioneren van SAP. In 2009 heeft de Supervisor SPEER aangegeven, dat het tijdig ingericht zijn van de (tijdelijke) GegevensBeheer Organisatie (GBO) een kritieke succesfactor vormt. De GBO ondersteunt de SAP migratie en de paarse bedrijfsvoering. De DMO heeft de rol van ketenregisseur voor gegevensbeheer in het matlogdomein. De invulling van deze rol laat nog te wensen over. Kwaliteitscriteria als basis voor normen voor stamgegevens zijn onvoldoende benoemd. Ook signaleren we knelpunten in de kwalitatieve en kwantitatieve bezetting van het huidige bureau gegevensbeheer en het toekomstige Centraal Bureau Gegevensbeheer. Eind 2010 hebben migraties plaatsgevonden, terwijl er sprake was van deels vervuilde data. We adviseren om aanvullende schoning in de nazorg op te nemen en hiervoor door de Supervisor SPEER een capaciteitsplanning op te laten stellen.

Wisselend beeld beheer gevoelig materieel

106. Voor een beeld van het beheer van gevoelig materieel (wapens, munitie, crypto) baseren we ons op de werkzaamheden van de afdelingen OIB en onze review hierop. Richtlijnen en normenkaders zijn aangegeven in het VMD en de generieke controleprogramma's van HDFC.

Wapenbeheer voldoet aan de norm

107. In vergelijking met 2009 is het wapenbeheer bij de CLAS verbeterd, bij de overige Defensieonderdelen is overigens sprake van enige achteruitgang. Over 2010 voldoen de onderzochte eenheden wel aan de norm (80% voldoende).

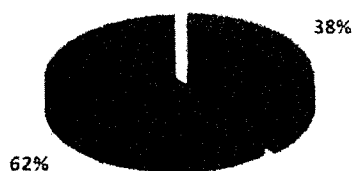
108. De gesignaleerde tekortkomingen betreffen vooral:

- Administratief wapenbeheer, waaronder de persoonlijke bruiklenen en de verwerking in de administratieve systemen van fysieke overdrachten;
- Het aanwezig zijn van administratieve/ fysieke verschillen;
- Het niet (juist) uitvoeren van de voorgeschreven tellingen.

Onderzoeken OIB Wapenbeheer 2010

Onderzoeksafdekking %

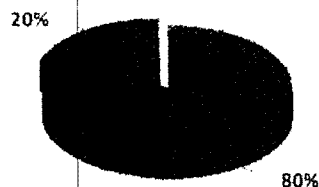
% Onderzocht (norm 40%)

Onderzochte deel

% Onvoldoende

% Voldoende

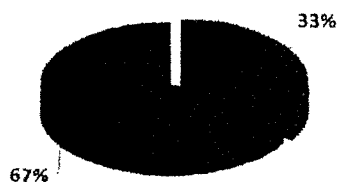
Munitiebeheer: norm niet gehaald

109. Uit de resultaten valt op te maken dat het aantal eenheden met een onvoldoende bij DMO, CLAS en KMar is afgenomen en bij CZSK en CLSK is toegenomen. Het aantal bevindingen is in vergelijking met voorgaande jaren afgenomen, echter de norm (80% voldoende) is defensiebreed niet gehaald. Vooral de verschillen tussen de administratieve voorraad en fysieke voorraad zijn verminderd. Bij CZSK is de belangrijkste oorzaak van onvoldoendes de niet volledige invoering van WMS KL V. Bij CLSK is de toename vooral een gevolg van de gewijzigde procedures zonder aanpassing van de interne regelgeving. Bij de DMO en CLAS is er een veel positiever beeld dan in voorgaande jaren door verdere inbedding van het systeem WMS KL V en betere beschrijvingen van het logistieke munitieproces. Punten van aandacht blijven de diverse veiligheidsaspecten zoals juiste en actuele calamiteitenlijsten, het testen en keuren van facilitaire zaken en beschikbaarheid en volgen van opleidingen.

Onderzoeksresultaten OIB Munitiebeheer 2010

Onderzoeksafdekking %

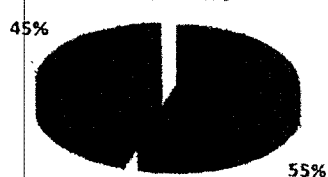
% Onderzocht (norm 50%)

Onderzochte deel

% Onvoldoende

% Voldoende

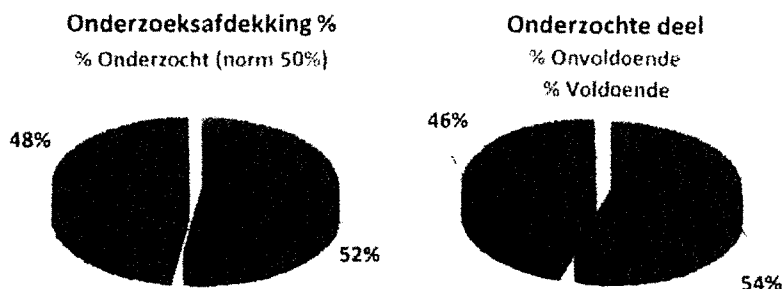

Cryptobeheer: norm niet gehaald

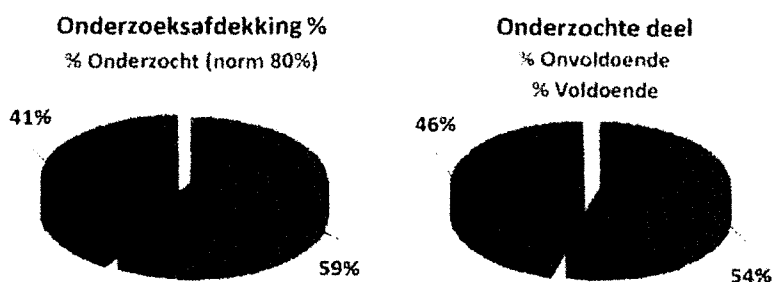
110. Defensiebreed is de norm (80% voldoende) niet gehaald. Alleen CZSK en BS voldoen zowel voor wat betreft het beheer van apparatuur als sleutels/publicaties aan deze norm. Wel is ten opzichte van 2009 defensiebreed een lichte verbetering zichtbaar van 47% van de eenheden voldoende naar 54%. Hoewel de registratie van apparatuur door de afronding van de defensiebrede invoering van het CCIRS en de inspanningen van het MIDQT en de RDTF sterk is verbeterd, worden nog vele tekortkomingen in het beheer geconstateerd. Het gaat ondermeer om:

- Het niet aanwijzen van cryptofunctionarissen door een commandant;
- Het niet beschikken over de juiste veiligheidsmachtigingen;
- Het niet of niet juist uitvoeren van verplichte tellingen;
- Het aanwezig zijn van administratieve/fysieke verschillen

Onderzoeksresultaten OIB cryptoapparatuur

Onderzoeksresultaten OIB cryptosleutels en -publicaties

Geen beeld kwaliteit beheer Overig materieel

111. Defensiebreed ontbreekt het beeld over de kwaliteit het beheer van het "Overig materieel". De resultaten van de OIB controles zijn defensiebreed nauwelijks met elkaar vergelijkbaar. Dit komt door verschillen in controleaanpak, controleprogramma's, afwijkende normenkaders en organisatieniveau waarover is gerapporteerd. Het ontbreken van een totaalbeeld achten wij een belemmering voor de sturing op verbeteringen en de prioritering van deskundigheid en financiële middelen. Wij adviseren de DMO om de uniformering van de managementinformatie en de controle daarop met spoed ter hand te nemen. De ontwikkeling van de monitor materieelbeheer in relatie met het VMD biedt hiervoor prima aangrijpingspunten.

112. Wij hebben bij het KPU bedrijf de voortgang van het verbeterplan gezien. Hierbij is vastgesteld dat ook in 2010 vooruitgang is geboekt in het beheer van de centrale voorraden bij het KPU bedrijf. Een grote vooruitgang kan gemaakt worden met de nagenoeg gerealiseerde implementatie van PARK. De eerste resultaten hiervan zijn in 2011 te verwachten. Bij de verhuizing van het centraal kleedpunt Utrecht naar het KPU bedrijf in Soesterberg in 2009 zijn voorraden achtergebleven. In 2010 zijn deze alsnog naar Soesterberg overgebracht. KPU constateerde daarbij, zoals verwacht, een aanzienlijk verschil tussen dat wat fysiek is aangetroffen en wat in het lokale beheersysteem stond genoteerd. Door KPU zijn de verschillen inzichtelijk gemaakt en geanalyseerd. De uitkomsten van de analyses hebben niet geleid tot het oplossen van de verschillen. Wij adviseren om een duidelijk dossier aan te leggen van de verschillen, oorzaken en vervolgacties. Wij zullen binnenkort een nader onderzoek doen naar deze activiteiten.

IV-BEHEER

Algemeen

113. Naast de controles op de diverse informatiesystemen in het personele, financiële en materiële functiegebied richten onze audits zich ook op het beheer van de IT-infrastructuur van die informatiesystemen. Met name de kwaliteit van de IT- en IV- dienstverlening door BG-IVENT onderzoeken wij daarbij. Voor audits in de IV keten is tevens de IV risico analyse van HDIO en de daarin opgenomen auditbehoefte van de BA richting gevend.
114. In 2010 is het Referentiekader Informatievoorziening door HDIO van kracht verklaard. Dit IV-normenkader is een verzameling van onderdelen van bestaand beleid, die de komende jaren op bruikbaarheid in de praktijk zal worden gezien. Uit dit referentiekader wordt het Referentiekader IT afgeleid. Dit referentiekader zal vooral van toepassing zijn op interne IT-dienstverleners als BG-IVENT (inclusief JCG) en de IT bedrijven van DMO. Daarnaast zal het worden gehanteerd in geval van outsourcing naar externe IT-leveranciers. De afronding van het referentiekader IT heeft opnieuw enige vertraging opgelopen. Wij bevelen aan om dit zo snel mogelijk af te ronden, van kracht te verklaren en vervolgens toe te zien op naleving van beide referentiekaders.

Certificering Defensiepas verlengd

115. De nieuwe Defensiepas biedt de mogelijkheid om naast de bekende visuele identificatie van de houder van de pas ook op een betrouwbare wijze de digitale identiteit van de houder vast te stellen. Hiertoe worden in de chip van de pas persoonlijke elektronische sleutels (certificaten) opgeslagen. Deze nieuwe toepassingen voor de Defensiepas kunnen ingezet worden voor het zetten van een rechtsgeldige digitale handtekening en voor de logische toegangsbeveiliging tot Defensie applicaties. In 2011 wordt het project MULAN PKI Enablement (MPE) uitgerold waarmee Defensie medewerkers met behulp van de Defensiepas (en een pincode) toegang kunnen krijgen tot hun MULAN werkplek.
116. Het geheel aan organisatorische en technische beheermaatregelen om dit te regelen heet een Public Key Infrastructure (PKI). Om de wettelijke rechtsgeldigheid van de elektronische handtekening te kunnen waarborgen moet de Defensie PKI voldoen aan de Internationale eisen (ETSI) en de verbijzondering daarvan in de PKI - Overheid (PKI-O) eisen. De Defensiepas is ETSI gecertificeerd. Een ETSI vervolgonderzoek in 2010 bracht op het gebied van interne beheersing rond de Defensiepas een aantal kritieke bevindingen naar voren. Na het oplossen van de bevindingen is medio februari 2011 de certificering weer met een jaar verlengd.

Ontwikkelingen BGIVENT

117. BGIVENT rapporteert halfjaarlijks over de voortgang van het interne verbeterprogramma "Bedrijfsvoering op Orde" aan HDIO. HDIO rapporteert twee maal per jaar in het DB over de voortgang van de nota Beheerste IV en heeft zijn zorg geuit dat door bezuinigingen, discussies over sourcing en een nieuwe reorganisatie, het risico groot is dat de kosten verminderen, maar de afspraken niet (volledig) worden nagekomen. BGIVENT onderkent in haar tweede bedrijfsrapportage over 2010 het risico dat op een aantal terreinen de noodzakelijke verbetering van de kwaliteit van de dienstverlening achterblijft.

118. Wij zien positieve ontwikkelingen, zoals de inrichting van een governance-structuur binnen IVENT. De contouren van deze structuur zijn neergezet en zijn als eerste binnen het Dienstencentrum Operations (OPS) ingevoerd. De doorwerking hiervan in de diverse managementlagen binnen OPS en tussen de verschillende dienstencentra is nog niet voldoende merkbaar. Hierdoor zijn de beheersing en de aantoonbaarheid van de inrichting van de IT-diensten nog niet verbeterd. Een gunstige uitzondering hierop is de beheeromgeving voor SAP M&F, waar nu de beheeractiviteiten van zowel de afdeling DV (Dienst Verlening) als OPS eenduidig worden aangestuurd. Om de beheersing op alle lagen op orde te krijgen is het van belang dat op alle niveaus over de veranderingen wordt gecommuniceerd. Wij bevelen aan om op uitvoeringsniveau hieraan aandacht te besteden, zodat ook dit niveau doordrongen raakt van de noodzaak tot verandering.
119. Daarnaast beginnen de ITIL-beheerprocessen op orde te komen en is het beheer van het voor de mainframe-omgeving belangrijke IDMS database managementsysteem na een aantal jaren weer op orde. Objecten die wij voor de eerste keer onderzoeken, blijken echter vaak nog onvoldoende ingericht te zijn en beheerd te worden. Wij zijn van mening dat het tijdig inschakelen van de eigen interne IT Auditafdeling voor de C-BG IVENT een goed middel zou kunnen zijn om meer interne beheersing te bereiken. Een goed voorbeeld hiervan is het beheer van de Defensiepas.

Beheer Mainframe

120. NSK en de grote matlogsystemen als CVBKL, VA-2 en VASLOGDOC zijn operationeel in de mainframeomgeving. Door de reorganisatie en de mogelijke outsourcing is er wel een risico op kennisverlies. Het beheer kan hierdoor onder druk komen te staan. Ondanks dat hebben wij afgelopen jaar wel enige verbeteringen geconstateerd en is er sprake van een stabiele omgeving.

Beheer FINAD-omgeving

121. De beheeromgeving van FINAD is stabiel en voldoet grotendeels aan de gestelde eisen. De Beveiligings Autoriteit (BA) heeft afgelopen december de belangrijkste componenten geaccrediteerd. Om deze accreditatie te borgen is een werkgroep ingesteld die enerzijds er voor moet zorgen dat C-BG IVENT over 2011 via een zogenaamd "in control statement" aantoont dat het beheer en de inrichting nog steeds voldoen aan de eisen die aan de accreditatie zijn gesteld.

Project OEVER vordert gestaag

122. Het project OEVER moet zorgen voor de optimalisatie van technische netwerkruimten ter voorkoming van de uitval van NAFIN apparatuur. In 2010 zijn de laatste vier (van de vijf) netwerkruimten met de hoogste prioriteit (Fase 1) gereed gekomen en in gebruik genomen. De huidige inrichting van deze ruimten draagt in hoge mate bij aan het verminderen van het beschikbaarheidsrisico van NAFIN.
123. Fase 2 van OEVER voorziet nog in het inrichten van 68 van de oorspronkelijke 83 ruimten. Van deze resterende 68 locaties wordt bij 51 ruimten geïnventariseerd of besparingen mogelijk zijn waarbij, afhankelijk van de plaatselijke situatie, de risico's aanvaardbaar blijven.

TOTSTANDKOMING NIET-FINANCIËLE INFORMATIE

Algemeen

124. De totstandkoming van de niet-financiële informatie in het jaarverslag is gecontroleerd op de aspecten ordelijkheid, controleerbaarheid en deugdelijkheid. Een inhoudelijke toets op de informatie zelf is geen onderdeel van de wettelijke taak en heeft marginaal plaatsgevonden om de bevindingen over het proces te ondersteunen. Ook is de voortgang bezien van het verbeterprogramma "stuur en verantwoordingsinformatie Defensie", dat naar aanleiding van het vervolgonderzoek van de AR naar de "Verantwoordingsinformatie operationele gereedheid Defensie" is gestart.
125. De aansluiting tussen maandrapportage en het jaarverslag is nu nog onnodig gecompliceerd doordat in het jaarverslag over een andere doorsnede van organieke eenheden wordt gerapporteerd dan in de maandrapportages. Het verbeterprogramma stuur- en verantwoordingsinformatie heeft mede als doel dit in komende begrotingscycli te verhelpen.

Verbeteringen van de verantwoordingsinformatie over de operationele gereedheid Defensie (Prioriteit nr. 2)

126. Het project stuur en verantwoordingsinformatie, dat tot doel heeft de samenhang tussen begroting, maandrapportages en jaarverslag en de kwaliteit van de informatie verder te verbeteren, ligt op schema. De korte termijn doelstellingen zijn gerealiseerd en voor 2011 in de Aanschrijving Management Control vastgelegd. Een deel van de middellange termijn doelstellingen is eveneens gerealiseerd. De overige verbeteringen die uit dit project voortkomen, zullen in 2011 worden geïmplementeerd. Omdat nog niet alle (met name lange termijn) doelstellingen zijn gerealiseerd zijn de onvolkomenheden die wij vorig jaar hebben vastgesteld in het proces van totstandkoming van de gereedheidsinformatie van de opco's deels opgelost en deels nog aanwezig.
127. De controleerbaarheid van de totstandkoming van de prestatiegegevens is verder verbeterd. Uit de onderliggende dossiers kon door ons veelal zelfstandig een audittrail worden gevolgd van de gereedheidsinformatie vanuit de maandrapportages naar het jaarverslag. Uit de dossiers blijkt welke bewerkingen de brongegevens hebben ondergaan bij het opstellen van het jaarverslag en dat de gegevens in de maandrapportages over gereedheid juist en volledig zijn overgenomen in het jaarverslag.
128. Desalniettemin is er nog een aantal onvolkomenheden in het totstandkomingsproces:
- Gebrek aan uniformiteit van de wijze van gereedheidsmeting tussen en binnen de defensieonderdelen;
 - Niet altijd op orde zijn van de kwaliteit van de broninformatie;
 - Het ontbreken van controles op diverse handmatige bewerkingen, waardoor fouten kunnen ontstaan;
 - Prestatieindicatoren die niet in alle gevallen op het uitvoerend niveau valide worden bevonden;
 - Het ontbreken van richtlijnen voor de totstandkoming van appreciaties van commandanten.

Bedrijfsvoeringsparagraaf voldoet aan de eisen

129. De bedrijfsvoeringsparagraaf komt tot stand op basis van diverse documenten waaronder de deelmededelingen bedrijfsvoering van de defensieonderdelen. De totstandkoming van de deelmededelingen bedrijfsvoering vindt vanuit een bottom-up benadering plaats en nagenoeg alle processtappen zijn gedocumenteerd. Wij hebben geconstateerd dat de bedrijfsvoeringsparagraaf voldoet aan de eisen die zijn opgenomen in de Regeling Rijks Begrotingsvoorschriften 2011.
130. Wij hebben de volgende adviezen ter verbetering van het totstandkomingsproces:
- In de SG aanwijzing A/951 op te nemen dat CDS, vanuit zijn beleidsverantwoordelijkheid voor crisisbeheersingsoperaties, rapporteert over het beheer tijdens dergelijke operaties;
 - In de betreffende SG aanwijzing op te nemen dat de definitieve bedrijfsvoeringsparagraaf wordt gevalideerd door de beleidsverantwoordelijken;
 - De traceerbaarheid van de teksten in de bedrijfsvoeringsparagraaf beter te waarborgen door in alle gevallen in het dossier de bronnen te vermelden evenals de gemaakte afwegingen;
 - De defensieonderdelen te voorzien van een goed instrumentarium om Control Self Assessments uit te voeren.
131. Omtrent de inhoud van de bedrijfsvoeringsparagraaf merken wij op dat deze veelal de voortgang van de verbeterplannen omvat en de plannen van volgend jaar. De kwaliteit van de bedrijfsvoering en het beheer over 2010 is minder duidelijk verwoord.

BATEN-LASTENDIENSTEN

Algemeen

132. Het Ministerie van Financiën heeft besloten de keuze voor het al dan niet overleggen van een controleverklaring (voorheen accountantsverklaring) bij baten-lastendiensten aan de departementen over te laten. Defensie heeft besloten om het afgeven van controleverklaringen voor de drie baten-lastendiensten voor het begrotingsjaar 2010 te handhaven.
133. Over de drie baten-lastendiensten van Defensie wordt door ons afzonderlijk gerapporteerd. Gedetailleerde bevindingen treft u dan ook aan in de desbetreffende rapporten. Daarin zijn ook voor elk van de baten-lastendiensten goedkeurende controleverklaringen opgenomen bij de jaarrekeningen 2010.
134. De drie baten-lastendiensten hebben problemen ondervonden bij het doorbelasten van de vergoeding voor verrichte werkzaamheden. Vanwege de budgettaire problematiek bij de defensieonderdelen zijn de dienstverleningsovereenkomsten tussen de baten-lastendiensten en de defensieonderdelen laat in het jaar getekend. Directe doorbelasting kon dan ook een aantal gevallen niet dan pas laat in het jaar plaatsvinden. Bij Paresto waren ook problemen in het proces rondom het geautomatiseerde systeem Planon en bij DVD bleek dat dienstverleningsovereenkomsten met defensieonderdelen wel waren getekend, maar uiteindelijk niet voldoende budget bij die defensieonderdelen beschikbaar was. Met ingang van 2011 is door HDFC de regelgeving aangepast en worden dienstverleningsovereenkomsten niet meer als verplichting vastgelegd, maar geldt het verplichtingen=kasregime. Hierdoor kan directe doorbelasting sneller in het jaar plaatsvinden.

BG IVENT (voormalig DTO)

135. In 2010 is een nieuwe facturatiemethode voor de werkplekdiensten in gebruik genomen. De beginstand 2010 is afgestemd met de defensieonderdelen en gedurende 2010 zijn de te factureren hoeveelheden door middel van standenregisters en een geautomatiseerd proces vastgesteld. Voor 2010 is vastgesteld dat het proces van aanvraag tot facturering van de werkplekdiensten beheerst verloopt. Hierdoor is het in 2010 voor het eerst mogelijk geweest om de werkplekdiensten op basis van prijs * hoeveelheid door te belasten.
136. BG IVENT is een hybride organisatie qua verantwoordingsstelsels. Binnen BG IVENT vallen enkele dienstencentra qua verantwoording onder het stelsel van baten en lasten (DTO) en andere dienstencentra onder het kas-verplichtingenstelsel. BG IVENT voert één financiële administratie, waarin de dienstencentra van het kas-verplichtingenstelsel in afzonderlijke profitcenters zijn ondergebracht. Wij zijn van mening dat een overschrijding van het budget bij de dienstencentra van de kas-verplichtingenadministratie ook moet worden verantwoord in de kas-verplichtingenadministratie en niet terecht moet komen in de baten-lastenverantwoording. HDFC heeft echter bepaald dat het kas-verplichtingenbudget aan een maximum is gebonden en dat overschrijdingen hiervan ten laste dient te komen van de baten-lastendienst. BG IVENT heeft dan ook de overschrijding van 2009 en 2010 ten laste gebracht van het resultaat. Hoewel dit conform de aanwijzingen van HDFC is, vinden wij dit in principe onjuist.
137. De bewaking van projecten in DIP en DEP vindt binnen de projectadministratie van SAP IVENT plaats. Aansluiting tussen de administratie bij CDC en bij IVENT is niet eenvoudig door het ontbreken van een één op één aansluiting. De toedeling van bestedingen naar projecten alsmede de financiële sturing door BG IVENT is nog voor verbetering vatbaar.

138. De post debiteuren is weliswaar afgenomen ten opzichte van 2009, maar blijft hoog. Ook de inning van de openstaande post 2009 is moeizaam verlopen en een deel van de posten staat momenteel nog open of is afgeboekt. Hiervoor zijn verschillende oorzaken aan te wijzen. Specifiek zijn het niet of onvolledig vastleggen van verplichtingen bij de defensieonderdelen, of het ten tijde van de aanvraag volledig vastleggen en daarna afboeken van de verplichting zodat ten tijde van doorbelasting dit niet meer mogelijk is. De hoge stand debiteuren en nog te factureren posten leidt ertoe dat ook bij aanvang van begrotingsjaar 2011 een aanzienlijk bedrag al is gealloceerd door bestedingen uit het verleden.
139. In voorgaande jaren hebben wij aandacht gevraagd voor het risico dat niet het juiste bedrag aan licenties wordt betaald. Momenteel ontbreekt een totaal inzicht in de stand van zaken met betrekking tot licenties. In 2010 heeft dit risico zich daadwerkelijk geopenbaard. Dit heeft geleid tot een naheffing door Oracle over de afgelopen vier jaar tot een bedrag van ca € 2 mln. Daarnaast loopt momenteel een onderzoek naar licenties vanuit leverancier IBM. Ook zijn er nog enkele leveranciers die een onderzoek binnen IVENT willen uitvoeren. Deze problematiek is door IVENT onderkend en is voor 2011 als speerpunt opgepakt.

DVD

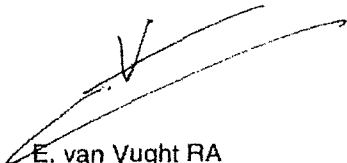
140. Aan het eind van het jaar bleken de verplichtingen voor infraprojecten (nieuwbouw) in de administratie bij Defensie (FINAD) € 88 mln. hoger te zijn vastgelegd dan de daadwerkelijk aangegane verplichtingen door de DVD. Dit is het gevolg van de afgesproken procedure waarbij het kerndepartement een Machtiging tot Uitbesteding (MATU) verstrekt waarna de DVD met leveranciers contracten afsluit. Deze programmagelden worden verantwoord in de administratie van het departement, waarbij de daadwerkelijke omvang van de gegunde contracten bepalend is voor de omvang in de administratie. Het bedrag van € 88 mln. is extracomptabel gecorrigeerd in het jaarverslag van Defensie en zal in 2011 in de departementale administratie van Defensie moeten worden verwerkt.
141. Bij DVD is wel een overzicht met centrale contracten aanwezig, maar ontbreekt een overzicht met decentrale contracten. Hierdoor loopt DVD het risico dat niet alle opbrengsten volledig worden verantwoord.
142. Op een uitzondering na (financieel belang € 175.000) worden bij de DVD de aanbestedingsregels correct toegepast.

Paresto

143. Het saldo debiteuren is in 2010 fors gedaald. Belangrijke oorzaken van dit positieve effect zijn de door Paresto doorgevoerde verbeteringen in het proces van de directe doorbelastingen en de in 2010 geboden defensiebrede mogelijkheid de directe doorbelastingen tot ultimo 2010 in plaats van tot begin december door te voeren.
144. In 2010 heeft Paresto de Europese aanbestedingsprocedure voor een nieuw contract afgerond inzake het leveren en distribueren van voedingsmiddelen en voedselgerelateerde producten. Teneinde de continuïteit van de dienstverlening te waarborgen heeft Paresto het contract met de voormalige leverancier (KFS) tijdelijk verlengd voor de duur van de aanbestedingsperiode.

145. In 2010 is over 2009 geen onderzoek verricht naar de juistheid en volledigheid van de bonusafdrachten door KFS aan Paresto. Inmiddels is Paresto met KFS overeengekomen dat de huisaccountant van KFS in de eerste helft van 2011 dit onderzoek zal uitvoeren in combinatie met het onderzoek over 2010.

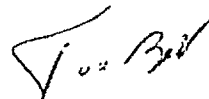
DE PLV. DIRECTEUR AUDITDIENST DEFENSIE

E. van Vught RA

Brigade-generaal

PROGRAMMAMANAGER

drs. P.A. van der Bent RA

Overzicht van uitgebrachte nota's

Datum	Nummer	Geadresseerde	Onderwerp	
20-9-2010	BS/2010031273	SG	Bevindingen quick-scans Matexproblematiek	SG
17-1-2011	BS/2010042238	SG	Audit Inrichting Assortimentsmanagement	SG
9-2-2011	BS/2011004258	SG	Audit beheersing M&O-gevoelige regelingen	
Datum	Nummer	Geadresseerde	Onderwerp	
29-3-2010	BS/2010011081	HDIO	Quickscan bevindingen beveiligingsoplossing Xpostweb	BS
6-4-2010	BS/2010009282	PSG	Digitale documentenbehandeling/Xpostweb	BS
21-4-2010	BS/2010011297	HDFC	Totstandkoming jaarrekening 2009	BS
11-5-2010	BS/2010014533	HDP	IT audit functioneren interface NSK - APG	BS
21-5-2010	BS/2010017334	HDFC/Dir.	Rapport van feitelijke bevindingen inzake de eenmalige terugvordering VAS	BS
25-6-2010	BS/2010021850	HDFC	Stand van zaken steekproef juni 2010	BS
28-6-2010	BS/2010022073	HDFC	Betaalgedrag 2010	BS
7-7-2010	BS/2010023444	HDIO, C-BGIVENT	ADD observaties Defensiepas CSP	BS
8-7-2010	BS/201023590	HDP/Afd. IM	IT audit naar opzet en bestaan beheersingsmaatregelen DIDO/RDS	BS
23-7-2010	BS/2010025497	HDFC	Audit Verplichtingen proces PSM	BS
17-8-2010	BS/2010027632	HDP	Afwikkeling verzoek Index personeelsdossiers Defensie	BS
30-8-2010	BS/2010028537	HDP	Bevindingen procesanalyse en CDM	BS
3-9-2010	BS/2010029422	HDFC/DFC	Autorisaties FINAD, aanbieding CSI-AA filterset	BS
9-9-2010	BS/2010028570	BA	Bevindingen inventarisatie MRC	BS
15-9-2010	BS/2010030689	HDFC	Stand van zaken steekproef september 2010	BS
27-9-2010	BS/2010031992	HDFC	Onderzoek voortgang verbeterprogramma stuur- en verantwoordingsinformatie Defensie	BS
30-9-2010	BS/2010031626	HDFC	Eenmalige BTW teruggave VAS	BS
30-9-2010	BS/2010032454	HDFC/D-MC	Quick-scan doorlooptijden besluiten MATEX	BS
4-10-2010	BS/2010032693	HDFC	Onderzoek RBS Access Online SAP/FINAD	BS
8-10-2010	BS/2010033351	HDFC/D-FC	Onderzoek FDC rapportage Steekproef betrouwbare leveranciers	BS
28-10-2010	BS/2010035767	HDFC	Kwaliteit email-reply 1e kwartaal 2010	BS
4-11-2010	BS/2010036412	HDP	Accountantsverklaring inzake aandeel eindejaarsuitkering in stijging ABP-jaarinkomen 2009 van het militaire beroepspersoneel	BS

10-11-2010	BS/2010036462	HDFC	Bevindingen onderzoek tussentijdse financiële verantwoording, stand 30 juni 2010	BS
18-11-2010	BS/2010038142	HDFC	Stand van zaken steekproef november 2010	BS
20-12-2010	BS/2010041900	HDP/DPM	Nieuw Salarissysteem Krijgsmacht (NSK)	BS
20-12-2010	BS/2010041901	HDP/DPM	Standaard Inkomende Interface (SII)	BS
21-1-2011	BS/2011002123	HDFC/FC	Kwaliteit email-reply 2e kwartaal 2010	BS
24-1-2011	BS/2011002133	HDFC	Stand van zaken steekproef januari 2011	BS
14-2-2011	BS/2011004313	DC HR	Onderzoek DC HR 2010	BS
14-2-2011	BS/2011004788	HDP/DPM	IT audit beheeractiviteiten PeopleSoft HRHD	BS
16-2-2011	BS/2011004517	HDFC	Onderzoek RBS Access Online Personele processen afhandeling nota betaalstroom SAP/FINAD	BS
9-3-2011	BS/2011007680	HDPDPM	IT-onderzoek beheersactiviteiten DISP 2010	BS
11-3-2011	BS/2011007990	HDFC	Afsluitende rapportage steekproef 2010	BS
Datum	Nummer	Geadresseerde	Onderwerp	
28-5-2010	BS/2010018084	P-CDS	Audit voeding ISAF STAGE III	CDS
15-7-2010	BS/2010022471	CDS	Audit Redeployment ISAF	CDS
27-8-2010	BS/2010028501	CDS	Audit Redeployment	CDS
8-11-2010	BS/2010033803	CDS	Audit Redeployment ISAF	CDS
22-12-2010	BS/2010042545	CDS/DAOG/SC P&C	Financieel Beheer onderzoek Redeployment ISAF	CDS
10-2-2011	BS/2011004412	CDS/DAOG/Souschef P&C	Financieel Beheer onderzoek Redeployment ISAF	CDS
Datum	Nummer	Geadresseerde	Onderwerp	
21-4-2010	BS/2010011329	DMO, CDC, HDIO, SPEER	Opzet Tijdelijke Gegevensbeheer Organisatie (T-GBO)	DMO
18-10-2010	BS/2010033702	DPO	Specifiek overeengekomen werkzaamheden t.b.v. DPO	DMO
14-12-2010	BS/2010041506	D-DMO	Wapenbeheer	DMO
20-12-2010	BS/2010042232	D-DMO	Audit implementatie VMD	DMO
21-12-2010	BS/2010042296	D-DMO	Cryptobeheer 2010	DMO
1-3-2011	BS/2011005800	D-DMO	Audit toepassing VMD	DMO
Datum	Nummer	Geadresseerde	Onderwerp	
26-4-2010	BS/2010013534	C-KWNA&A	Controle verrekening Kustwacht Nederlandse Antillen en Aruba	CZSK
27-4-2010	BS/2010014624	C-Zeemacht CARIB	Controle verrekening TAM met BZK	CZSK
28-5-2010	BS/2010013560	CZSK, DDMO, Sup.Speer	Audit materieelbeheer (bevoorradingfunctie) SAP Hr.Ms. van Amstel	CZSK

Bijlage A bij het samenvattend rapport ADD 2010
BS/2011006692 d.d. 15 maart 2011

Datum	Nummer	Geadresseerde	Onderwerp	
20-10-2010	BS/2010034802	SPEER, secr bev werkgr	Dossierreview SAP M&F CUA en EP	CDC
9-11-2010	BS/2010037003	Dir. Paresto	Management Letter 2010 Paresto	CDC
15-11-2010	BS/2010037700	DVD	Managementletter 2010	CDC
6-12-2010	BS/2010039616	Vz Wg Accreditatie	Deelonderzoek Enterprise Portal (EP)	CDC
6-12-2010	BS/2010039617	Vz WG Accreditatie	Deelonderzoek CTM/JAVA	CDC
6-12-2010	BS/2010039619	Vz WG Accreditatie	Deelonderzoek Central Administration (CA)	CDC
22-12-2010	BS/2010042294	SPEER, Supervisor	Migratie 320 Matlogpel	CDC
28-2-2011	BS/2011005174	D-DMO	Onderzoek autorisaties MATLOG	CDC
8-3-2011	BS/2011002984	C-BGFS	Management letter jaarrekening DAS 2009	CDC
Datum	Nummer	Geadresseerde	Onderwerp	
14-6-2010	BS/2010020202	Alg. Pensioen Groep	Review accountantsverklaringen 2009 Defensie	
1-7-2010	BS/2010022764	WG Budget en Finance	Binational Budget 2008	
24-1-2011	BS/2011002156	1 (GE/NL) Corps	Binational Budget 2009	
4-2-2011	BS/2011003451	Ministerie van IenM	Deelonderzoek uitwijk KNMI	
10-3-2011	BS/2011007870	Min. van Algemeen Zaken/D-FEZ	Controleverklaring kosten van het Militaire Huis 2010	

Overzicht van uitgebrachte rapporten

Interimrapport

28-10-2010	BS/20100035664	Interimrapport inzake de controle 2010
------------	----------------	--

Baten-lastendiensten

15-03-2011	BS/2011007440	Rapport inzake de controle BG-IvenT 2010
15-03-2011	BS/2011007442	Rapport inzake de controle DVD 2010
15-03-2011	BS/2011007443	Rapport inzake de controle PARESTO 2010

Rapporten met betrekking tot IT-auditing

11-02-2010	BS/2011000426	Integrated Database Management System (IDMS) 16.0
03-03-2010	BS/2010008439	Onderzoek Autorisatiebeheer
26-03-2010	BS/2010011062	Rapport Autorisatiebeheer/Beheerautorisaties SAP M&F
29-03-2010	BS/2010011142	Opvolgingsaudit Oracle t.b.v. Peoplesoft
30-07-2010	BS/2010026390	Rapport CTM JAVA van SAP M&F
03-08-2010	BS/2010026493	Tussenbalans SPEER en Gateway Review
11-11-2010	BS/2010028167	Rapport Autorisatiebeheer van Beheeraccounts

Rapporten Grote Projecten

13-04-2010	BS/2010012189	Assurancerapport Project Vervanging F-16 2009
16-04-2010	BS/2010013301	Assurancerapport Project Pantservoertuigen M577 en YPR 2009

Overige rapporten

31-03-2010	BS/2010011437	Tussenrapportage audit nieuwe methodiek tot vaststelling buitenlandtoelage
07-04-2010	BS/2010011606	Grote ICT projecten
15-05-2010	BS/2010016615	Bevindingen n.a.v. quick scan continuïteitsplannen griepvloed bij uitvoeringsorganisaties van Defensie
25-05-2010	BS/2010017211	Onderzoek Sturing en Beheersing SPEER
21-07-2010	BS/2010024591	Rapport van feitelijke bevindingen procedure schorsingsregeling
21-07-2010	BS/2010025292	IODAD onderzoek 2010 naar het betaalgedrag bij departementen, Rapport van bevindingen
29-07-2010	BS/2010025370	Inrichting programma vernieuwing grensmanagement jaartranche 2008
11-08-2010	BS/2010026055	Interim-rapportage Controle 2010 BG-IVENT
17-08-2010	BS/2010027684	Rapport audit sturings- en toezichtrelatie baten-lastendiensten
18-08-2010	BS/2010026089	Eindrapportage nieuwe methodiek tot vaststelling van de

18-08-2010	BS/2010026089	Eindrapportage nieuwe methodiek tot vaststelling van de buitenlandtoelage
12-10-2010	BS/2010033764	Rapport audit naar de personeelsketen initiële officiersopleidingen
21-10-2010	BS/2010034427	Evaluatie aanbevelingen Commissie Borghouts
26-11-2010	BS/2010038060	Audit declaraties topfunctionarissen
22-12-2010	BS/2010041729	Audit naar het sourcingbeleid van Defensie
03-02-2011	BS/2011000966	Audit projectbeheersing DefCERT

Departementale verantwoordingsstaat 2010 van het ministerie van Defensie (X)

Bedragen in EUR 1000									
Artikel Omschrijving	(1)			(2)			(3)=(2)-(1)		
	Oorspronkelijk vastgestelde begroting (inclusief Amendement)			Realisatie 1)			Verschil realisatie en oorspronkelijk vastgestelde begroting		
	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten
TOTAAL		8.460.946	420.015		8.471.650	446.447		10.704	26.432
Beleidsartikelen		6.886.108	410.406		6.773.717	425.914		-112.391	15.508
20 Uitvoeren crisisbeheersingsoperaties	323.500	323.500	1.407	302.029	318.319	9.347	-21.471	-5.181	7.940
21 Commando zee strijdkrachten	607.445	608.445	13.564	599.001	613.849	11.791	-8.444	5.404	-1.773
22 Commando land strijdkrachten	1.334.853	1.359.853	15.823	1.349.347	1.384.682	21.018	14.494	24.829	5.195
23 Commando lucht strijdkrachten	757.292	717.292	9.181	754.488	721.088	15.986	-2.804	3.796	6.805
24 Commando Koninklijke marechaussee	395.351	395.351	4.652	381.059	403.414	5.941	-14.292	8.063	1.289
25 Defensie Materieelorganisatie	1.794.099	2.336.476	269.125	1.128.782	2.172.608	292.916	-665.317	-163.868	23.791
26 Commando Dienstencentra	1.148.191	1.145.191	96.654	1.042.011	1.159.757	68.915	-106.180	14.566	-27.739
Niet-beleidsartikelen		1.574.838	9.609		1.697.933	20.533		123.095	10.924
70 Geheime uitgaven	2.236	2.236		2.236	2.236	0	0	0	0
80 Nominaal en onvoorzien	-85.041	-85.041		0	0	0	85.041	85.041	0
90 Algemeen	1.667.643	1.657.643	9.609	1.682.458	1.695.697	20.533	14.815	38.054	10.924

1) De bedragen zijn steeds afgerond naar boven (op € 1000)

De financiële en niet-financiële toelichting op de departementale verantwoordingsstaat is opgenomen in het beleidsverslag.

SAMENVATTENDE VERANTWOORDINGSSTAAT BATEN-LASTENDIENSTEN 2010

Bedragen in € 1000			
Omschrijving	1	2	3=2-1
	Oorspronkelijke vastgestelde begroting	Realisatie	Verschil realisatie en oorspronkelijk vastgestelde begroting
01 Baten-lastendienst Defensie Telematica Organisatie			
Totale baten	353099	407982	54883
Totale lasten	353099	387570	34471
Saldo van baten en lasten	0	20412	20412
Totale kapitaalontvangsten	60000	17881	-42119
Totale kapitaaluitgaven	111000	60434	-50566
02 Baten-lastendienst Dienst Vastgoed Defensie			
Totale baten	273260	260565	-12695
Totale lasten	273089	265413	-7676
Saldo van baten en lasten	171	-4848	-5019
Totale kapitaalontvangsten	34650	31684	-2966
Totale kapitaaluitgaven	39900	36243	-3657
03 Baten-lastendienst Paresto			
Totale baten	123993	113216	-10777
Totale lasten	123993	110912	-13081
Saldo van baten en lasten	0	2304	2304
Totale kapitaalontvangsten	910	0	-910
Totale kapitaaluitgaven	2116	1604	-512

SALDIBALANS per 31 december 2010

Saldibalans per 31 december 2010 (bedragen x € 1.000)

1) Uitgaven ten laste van de begroting	8.471.648	2) Ontvangsten ten gunste van de begroting	446.447
3) Liquide middelen	59.602	4a) Rekening-courant RHB	8.019.503
4) Rekening-courant RHB	0	6) Ontvangsten buiten begrotingsverband	147.231
5) Uitgaven buiten begrotingsverband	81.931		
7) Openstaande rechten	0	7a) Tegenrekening openstaande rechten	0
8) Extra-comptabele vorderingen	633.446	8a) Tegenrekening extra-comptabele vorderingen	633.446
9a) Tegenrekening extra-comptabele schulden	0	9) Extra-comptabele schulden	0
10) Voorschotten	2.677.270	10a) Tegenrekening voorschotten	2.677.270
11a) Tegenrekening garantieverplichtingen	0	11) Garantieverplichtingen	0
12a) Tegenrekening openstaande verplichtingen	4.539.756	12) Openstaande verplichtingen	4.539.756
13) Deelnemingen	0	13a) Tegenrekening deelnemingen	0
Totaal	16.463.653	Totaal	16.463.653

Rechtmatigheid

De verantwoording in het departementale jaarverslag is in overeenstemming met de begrotingswetten, de Europese regelgeving, Nederlandse wetten, algemene maatregelen van bestuur en in ministeriële regelingen opgenomen bepalingen. Voor de bepaling van fouten en onzekerheden is de rijksbrede normering toegepast.

In de verantwoording voorkomende fouten en onzekerheden in de verplichtingen, uitgaven en ontvangsten zijn binnen de interdepartementaal overeengekomen (artikel)toleranties gebleven. Om binnen deze toleranties te blijven is een correctie op de aangegane en openstaande verplichtingen doorgevoerd. Ook de tolerantiegrens voor fouten van de baten-lastendiensten van Defensie is niet overschreden.

OVERZICHT VAN PERSONELE TOPINKOMENS OVER 2010

Op grond van artikel 6 van de Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens (Stb. 2006, 95) is een overzicht opgenomen van medewerkers die in het verslagjaar meer verdienen hebben dan het gemiddelde belastbare loon van de ministers. Dit gemiddelde belastbare jaarloon is voor 2010 vastgesteld op € 193.000,-. Voor dit departement heeft de publicatieplicht betrekking op de navolgende functionarissen.

Bedragen in euro's.

Functie	Belastbaar jaarloon 2009	Pensioen- afdrachten en overige voorzieningen betaalbaar op termijn 2009	Totaal 2009	Belastbaar jaarloon 2010	Pensioen- afdrachten en overige voorzieningen betaalbaar op termijn 2010	Totaal 2010	Motivering	Opmerkingen
Commandant van een Operationeel Commando	139.808	27.311	166.919	167.544	30.156	197.700	Diensttijdgratificatie, garantievliegtoelage en 40-urige werkweek	Inkomsten betreffen niet alleen salaris: diensttijdgratificatie € 25.484, garantievliegtoelage € 13.675 en 40- urige werkweek € 7.940

Secretaris-Generaal
Postbus 20701
2500 ES Den Haag
MPC 58 B

Audit Dienst Defensie
Directie

Spui 32
MPC 58 B
Postbus 20701
2500 ES Den Haag
www.defensie.nl

Accoord
[Signature] 19/11

nota

Jaarplan ADD 2011-2012

Datum

17 mei 2011

Onze referentie

BS/2011016361

*Bij beantwoording da
onze referentie en be
vermelden.*

Hierbij bied ik u ter vaststelling het jaarplan 2011-2012 van de ADD aan. Het jaarplan is besproken in de vergadering van het Audit Comité (AC) van 11 mei jl. In deze vergadering heeft het AC besloten dit jaarplan van een positief advies te voorzien.

In dit plan zijn de audits opgenomen die noodzakelijk zijn in het kader van de wettelijke taak (om te komen tot een Samenvattend Rapport 2011 inclusief controleverklaring) dan wel zijn voortgekomen uit pré-auditgesprekken met beleidsverantwoordelijken en uit interdepartementale afspraken. Op uw verzoek is capaciteit gereserveerd voor een audit naar opzet en werking van de governance van de implementatie van de maatregelen uit de beleidsbrief Defensie en voor audits op het gebied van integriteit. Het in beginsel tweejaarlijkse onderzoek naar de uitbetalingen van topfunctionarissen is echter doorgeschoven naar volgend jaar.

Dit jaarplan is een levend document. De praktijk wijst uit dat er lopend het jaar altijd ad hoc behoeftes ontstaan waarvoor planmatig geen capaciteit is gereserveerd. In voorkomend geval zal de ADD het AC informeren en met een voorstel voor herprioritering komen.

In het voorliggende plan is geen rekening gehouden met mogelijke gevolgen voor de ADD van de besluitvorming als gevolg van de beleidsbrief Defensie. Of de ADD zelf in de periode 2011-2012 geraakt zal worden door een reorganisatie c.q. taakstelling is op dit moment nog niet bekend gesteld.

Audit Dienst Defensie
Directie

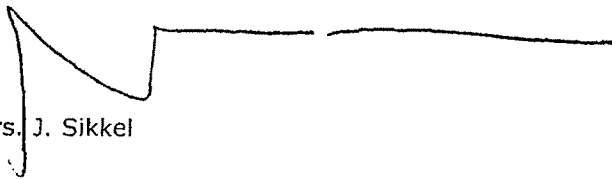
Datum
17 mei 2011

Onze referentie
BS/2011016361

Ik adviseer u dit jaarplan vast te stellen.

Voorzitter Audit Comité

Drs. J. Sikkel

JAARPLAN AUDITDIENST DEFENSIE (ADD)

1 APRIL 2011 - 31 MAART 2012

MISSIE

"Vanuit een onafhankelijke positie draagt de Auditdienst Defensie - met een efficiënte en professionele aanpak - bij aan het beheersen van de processen binnen Defensie en verschaft zij zekerheid over de kwaliteit van sturings- en verantwoordingsinformatie.

Teneinde dit te realiseren verzorgt de Auditdienst kwalitatief hoogwaardige producten op het gebied van bedrijfsvoering, (geautomatiseerde) informatievoorziening, projectbeheersing en contractvorming.

Daarnaast voorziet zij in de behoefte aan onafhankelijk, multidisciplinair onderzoek ten behoeve van de departementsleiding.

De Auditdienst biedt haar medewerkers de kans zich te ontplooien en hun deskundigheden op peil te houden. De Auditdienst is een aantrekkelijke werkgever".

INHOUDSOPGAVE

blz.

Hoofdstuk 1	Inleiding	3
Hoofdstuk 2	Ontwikkelingen	4
Hoofdstuk 3	Auditplan 2011-2012	9
Bijlage: Taakreductie ADD		

HOOFDSTUK 1 INLEIDING

Plaats in de organisatie

1. De ADD verricht op grond van haar interne functie haar taken primair ten behoeve van de leiding van Defensie, te weten de minister en de Secretaris-Generaal (SG). Om de daartoe vereiste onafhankelijkheid te waarborgen ressorteert de ADD rechtstreeks onder de SG. Op deze wijze wordt bereikt dat de ADD binnen het ministerie een onafhankelijke positie heeft ten opzichte van de te controleren defensieonderdelen en processen. De producten die de ADD levert zullen regelmatig ook op andere niveaus in de organisatie kunnen worden gebruikt. Steeds nadrukkelijker wordt daarbij, conform de afspraken in het besturingsmodel, afgestemd met de beleidsverantwoordelijken als verantwoordelijken voor de defensiebrede procesketens, vooral met betrekking tot de focus en prioritering van onderzoeken.

Functie

2. De functie van de departementale auditdiensten is vastgelegd in de Comptabiliteitswet 2001 (CW) en het Besluit Taak Departementale Auditdienst (DAD). Deze functie kan voor wat betreft de ADD worden samengevat als het vanuit een onafhankelijke positie door middel van onderzoek en advies bijdragen aan de beheersing van processen binnen defensie en het verschaffen van zekerheid over de kwaliteit van sturings- en verantwoordingsinformatie. Onze onafhankelijke positie waarborgt de objectiviteit. Wij zijn echter niet afstandelijk. Juist omdat Defensie ons exclusieve werkterrein is, weten we waarover we praten en doen wij recht aan het interne karakter van onze Dienst. Daarom zijn we ook **de** Auditdienst **van Defensie**.

Doelstelling

3. Dit jaarplan informeert u over de (in)richting van onze organisatie, een aantal actuele ontwikkelingen en vooral over de wijze waarop schaarser wordende capaciteit planmatig wordt ingezet bij de uitvoering van de aan ons toebedeelde taken. Daarbij gaan wij tevens in op de taken die wij als gevolg van de steeds verder krimpende capaciteit niet meer kunnen uitvoeren.
4. Het jaarplan kent een planperiode die gelijk loopt met de periode waarin de audit van het financieel en materieelbeheer, alsmede de audit van het jaarverslag van Defensie plaatsvindt. Dit betreft voor het jaar 2011 de periode van 1 april 2011 tot en met 31 maart 2012.
5. In het voorliggende plan wordt zoals gebruikelijk allereerst ingegaan op een aantal belangrijke ontwikkelingen die van invloed zijn op de organisatie, functie, taak en de personele situatie van de ADD. Vervolgens komt het auditplan 2011/2012 aan de orde. In de bijlage bij dit plan zijn de taken opgenomen die wij als gevolg van de beperkte capaciteit niet meer kunnen uitvoeren.

HOOFDSTUK 2 ONTWIKKELINGEN

Afronding reorganisatie ADD (reductie controletoeren)

6. De ADD heeft zijn reorganisatie in het kader van de reductie controletoeren op 1 april j.l. afgerond en per die datum is de nieuwe organisatie van kracht geworden. In het kader van de taakstelling 2007 was rijksbreed besloten dat bij de auditdiensten een reductie in drie jaar van 20-30% zou worden doorgevoerd. De SG heeft destijds besloten tot een reductie van 30%. Deze reductie is inmiddels geëffectueerd, waarmee de formatie van de ADD per 1 april 2011 83,2 VTE bedraagt. De daadwerkelijke vulling is 76,2 VTE als gevolg van de opgelegde maximeringen van de personele vullingslijnen.
7. In het beleidsvoornemen van de ADD zijn destijds als randvoorwaarden genoemd: terugdringing van de bureaucratie, eenvoudiger normen en vergroting van de controletoeranties (ook opgenomen in de Nota Vernieuwing Rijksdienst) en meer specifiek voor Defensie: een succesvolle implementatie van de ERP-systemen (incl. geautomatiseerde audittools) en een kwalitatief betere bedrijfsvoering bij Defensie. Aan deze randvoorwaarden wordt momenteel nog slechts beperkt voldaan. Om een en ander op te kunnen vangen heeft de PSG aan de ADD voor de periode tot en met 2014 een inhuurbudget ter beschikking gesteld van ca. 1,16 miljoen euro per jaar. Met goedkeuring van de (P)SG is een meerjarig samenwerkingsverband aangegaan met een aantal openbare accountantskantoren. Deze samenwerking functioneert naar tevredenheid en is randvoorwaardelijk bij de aanpassing van de ADD aan de nieuwe omstandigheden.
8. Om de opgedragen reducties op een beheerste manier te laten plaatsvinden heeft de ADD een reorganisatieproces doorlopen waarbij er naar is gestreefd om de effecten van de capacitaire reductie zo veel als mogelijk op te vangen door een verdere vergroting van de efficiëntie. Het is echter niet mogelijk om daarmee het gehele effect van de reductie op te vangen. Voor een deel leidt de reductie dus tot een vermindering van onze dienstverlening, i.c. het uitvoeren van minder onderzoeken. Voor wat betreft de wettelijke taak is een minimumniveau aan werkzaamheden noodzakelijk om deze vaktechnisch verantwoord te kunnen uitvoeren. De efficiëntie waarmee dit minimum niveau aan werkzaamheden kan worden uitgevoerd is mede afhankelijk van de kwaliteit van de bedrijfsvoering van het departement. Verhoging van de efficiëntie wordt bereikt, onder meer door een optimale afstemming te bewerkstelligen tussen de controleprogramma's van de ADD en die van de afdelingen OIB.
9. De ADD is niet meer in staat om bij een kwalitatief mindere taakuitvoering in de bedrijfsvoering van Defensie de niet (goed) uitgevoerde activiteiten te compenseren (het overnemen van de taakaspecten die eigenlijk in het proces door de beheerder, de controller etc. uitgevoerd hadden moeten worden). Dit "niet meer of minder compenseren" hebben wij de afgelopen jaren toegepast bij de jaarrekeningcontroles maar ook bij andere door de ADD uitgevoerde audits waaronder contract audits. Dit loopt wel steeds beter maar vergt gewinning in de organisatie. Ook het meewerken aan werkgroepen en regelgeving e.d. is en moet noodgedwongen verder neerwaarts worden bijgesteld. In de bijlage bij dit plan zijn opgenomen de als gevolg van de personele reductietaakstelling van de ADD af te stoten dan wel te beperken taken.

De laatste tranche van de opgelegde reducties heeft ertoe geleid dat aan de zgn. wettelijke taken op het gebied van financieel en materieelbeheer minder invulling wordt gegeven, hetgeen zich manifesteert in een steeds geringer aantal beheeronderzoeken en dat minder (tijdig) verzoeken om contract audits en andere vraaggestuurde onderzoeken kunnen worden gehonoreerd. Dit laatste zal in hoofdstuk 3 expliciet worden benoemd.

Beleidsbrief en Auditfunctie Defensie

10. Is de reorganisatie reductie controletoeren bij de ADD dus net afgerond, de volgende staat er al aan te komen. Op 8 april j.l. heeft de minister van Defensie door middel van de zgn. beleidsbrief zijn bezuinigingsplannen voor defensie bekend gesteld. Ook het control- en auditveld zal daarbij niet ontkomen aan ingrijpende maatregelen. Op basis van de in het kader van deze beleidsbrief uitgevoerde studie control- en auditveld is voorgesteld om de komende jaren te komen tot een integratie van de ADD en de afdelingen OIB, waarbij gelijktijdig een forse reductie moet plaatsvinden. Een beperkt deel van de huidige bezetting van de afdelingen OIB wordt toegevoegd aan de directies control van de defensieonderdelen, bedoeld als versterking van de controlfunctie. De afdelingen OIB zelf worden opgeheven.
11. De nieuwe geïntegreerde Audit Dienst Defensie, waarvan de omvang naar de huidige inzichten ca. 120 VTE groot zal zijn, zal vervolgens (op termijn) in zijn geheel, dat wil dus zeggen met de brede auditfunctie, overgaan naar de nieuw te vormen (centrale) één Auditdienst voor het Rijk (1ADR). De totstandkoming van laatstgenoemde dienst is een uitvloeisel van het regeerakkoord. Het zal duidelijk zijn dat het realiseren van bovengenoemde voornemens niet zal kunnen plaatsvinden zonder een nieuwe reorganisatie die in de loop van dit jaar zal worden opgestart. Dit betekent dat na het recent afronden van de vorige reorganisatie, binnenkort wederom een nieuw reorganisatietraject zal aanvangen. Nadere informatie hierover is op dit moment niet beschikbaar. In combinatie met de steeds toenemende werkdruk en de onzekerheden die deze ontwikkelingen met zich meebrengen, betekent dit dat de komende periode wederom veel gevergd zal gaan worden van de medewerkers van de ADD en van de afdelingen OIB, waarvan de ADD sterk afhankelijk is.
12. Naast personele bezuinigingen is in de beleidsbrief ook een groot aantal andersoortige maatregelen aangekondigd, zoals wijzigingen in de organisatiestructuur (bijvoorbeeld de oprichting van een nieuwe hoofddirectie bedrijfsvoering), andere verdelingen van taken en verantwoordelijkheden, stroomlijnen van en concentratie van processen (zoals de oprichting van één centraal administratiekantoor defensie). Op dit moment bestaat veel onzekerheid over de wijze van invulling van de voornemens, de tijdstippen waarop en de consequenties daarvan, onder andere voor de defensiebrede risicoanalyse en uit te voeren audits. Dit brengt onzekerheid en onrust met zich mee. In combinatie met de komende personele reducties zal dit naar verwachting ook een negatieve invloed hebben op de kwaliteit van het beheer in 2011. De gevolgen hiervan voor onze auditplanning zoals beschreven in dit jaarplan zijn op dit moment nog niet concreet aan te geven. Wij zullen de ontwikkelingen nauwgezet volgen en zo nodig onze auditaanpak aanpassen. In voorkomend geval zullen wij daarover in overleg treden met het Audit Comité.

Rijksbrede samenwerking en onderzoeken

13. Hoewel het project "Op weg naar 1 ADR" pas net is opgestart, wordt er wel al een paar jaar intensief samengewerkt tussen de departementale auditdiensten. In 2008 is al besloten dat de departementale auditdiensten (DAD'n), meer dan in het verleden zullen gaan samenwerken. Het meest zichtbare resultaat hiervan is de oprichting van de Rijksauditdienst (RAD) per 1 oktober 2008, waarin de auditdiensten van een viertal departementen alsmede de voormalige EDP-auditpool en de Directie Coördinatie Auditbeleid Departementen (CAD) van het Ministerie van Financiën zijn opgegaan. Op het gebied van HRM en vaktechniek wordt bovendien inmiddels door alle DAD'n rijksbreed samengewerkt.
14. Een belangrijk onderdeel van de rijksbrede samenwerking tussen de auditdiensten is het zg. 10 stappenplan voor de Rijksbrede auditfunctie van het IODAD (uitkomsten van de strategische conferentie op 13 februari 2009 en de vervolgconferentie op 24 april 2009). Het stappenplan beschrijft een aantal aandachts- en actiepunten die ertoe moeten leiden dat de rijksbrede auditfunctie in de toekomst steeds beter kan (blijven) inspelen op de sterk veranderende omgeving en de wensen van de diverse ministeries. Actie 3 van dit stappenplan richt zich op rijksbrede risicoanalyse en gezamenlijke dienstverlening vanuit de diensten aangesloten bij het IODAD. Deze risicoanalyse heeft in 2010 voor de tweede maal plaatsgevonden en heeft geleid tot het voorstel wederom een aantal rijksbrede onderzoeken uit te voeren. Daarmee wil het IODAD inspelen op de door het kabinet in de nota Vernieuwing Rijksdienst omschreven rijksbrede ambities voor de bedrijfsvoering en wil zij met de voorgestelde onderzoeken een bijdrage leveren aan de brede heroverwegingsronde die is aangekondigd in de Miljoenennota 2010 en aan het rijksbrede programma "Compacte Rijksdienst".
15. In 2011 zullen rijksbrede audits worden uitgevoerd naar de Rijkspas (evaluatie), betaalgedrag (herhaling van de in 2009 en 2010 uitgevoerde rijksbrede audits), Digitale werkomgeving rijksdienst (onderzoeken naar de implementaties) en Governance interdepartementale dienstverlening. De ADD zal een bijdrage leveren aan elk van de genoemde audits en voor laatstgenoemde audit ook als "trekker" optreden. Deze audits zijn opgenomen in hoofdstuk 3 van dit jaarplan 2011-2012. De uitvoering van deze onderzoeken vergt een niet onaanzienlijk deel van onze beschikbare capaciteit voor vraaggestuurde audits, waardoor in onze planning verdringingseffecten ontstaan en het slechts beperkt mogelijk blijkt auditverzoeken van beleidsverantwoordelijken binnen defensie te kunnen honoreren.
16. Hiernaast heeft het IODAD een aantal onderzoeken benoemd waarvoor een gezamenlijke aanpak wordt ontwikkeld. Het is aan de politieke en ambtelijke leiding van elk departement c.q. het Audit Comité om te besluiten of deze onderzoeken al dan niet worden uitgevoerd. Het betreft: Inputgegevens werkkostenregeling, Inkoopfunctie, Leidinggevendend P-Direkt, Implementatie functiegebouw Rijk en Fraudes. Gelet op de schaarste aan capaciteit bij de ADD zijn deze onderzoeken niet opgenomen in dit auditjaarplan. Wel zal de ADD in de reguliere controleactiviteiten aandacht schenken aan het aspect frauderisico en fraudebeheersing.

Samenwerking met de Auditdiensten van Infrastructuur en Milieu en van Veiligheid en Justitie

17. Eind 2007 hebben de SG'n van Defensie en Verkeer en Waterstaat, namens hun Ministers, een samenwerkingsovereenkomst getekend tussen de departementale auditdiensten van beide ministeries. In deze overeenkomst is vastgelegd dat op kansrijke gebieden zou worden samengewerkt tussen beide DAD'n, dat per jaar op basis van een gezamenlijke analyse van de jaarplannen een samenwerkingsprogramma zou worden opgesteld en dat ieder jaar door de betrokken SG'n en directeuren een inhoudelijke evaluatie zou plaatsvinden van de samenwerking.

Op basis van de gehouden evaluaties is medio 2010 besloten om dit succesvolle samenwerkingsverband niet alleen voort te zetten maar ook uit te breiden. In het najaar van 2010 hebben de Secretarissen-Generaal van de ministeries van Infrastructuur en Milieu, van Veiligheid en Justitie en van Defensie een nieuw convenant ondertekend waarmee de samenwerking werd bekrachtigd. Inmiddels is de bestaande samenwerking met Infrastructuur en Milieu geleidelijk aan geïntensiveerd en zijn samenwerkingsprojecten opgestart met de Auditdienst van Veiligheid en Justitie, dan wel is laatstgenoemde dienst aangesloten bij bestaande projecten. De samenwerking krijgt met name gestalte op de terreinen Integriteitsaudits, de zgn. Rijksbrede audits, ontwikkeling van een uniform referentiekader voor data-analyse (SAP), de Wet PolitieGegevens (WPG), de onderzoeken uit hoofde van de Regeling Grote Projecten van de Tweede Kamer, het opstellen van zgn. procesanalysematrices (in het kader van de overgang naar een meer systeemgerichte controlebenadering), opleidingen en gezamenlijke vaktechnische projecten en bijeenkomsten.

Risicoanalyse in het kader van de wettelijke taken

18. Zowel bij onze auditprogrammering als bij de uitvoering van onderzoeken speelt risicoanalyse een belangrijke rol. Risicoanalyse vindt bij de ADD plaats op meerdere niveaus: ADD-breed, per programma en op het niveau van individuele opdracht. Jaarlijks worden defensiebrede risico's geïdentificeerd die in belangrijke mate bepalend zijn voor de keuze van uit te voeren onderzoeken en de te leggen accenten. Begin 2011 heeft hiertoe intern de ADD een aantal sessies plaatsgevonden waarin deze defensiebrede risico's zijn benoemd. In hoofdlijnen betreft dit de volgende risico's:

- Taakstellingen / reducties uit hoofde van lopende reorganisaties en als gevolg van de Beleidsbrief Defensie (negatieve gevolgen voor het niveau van beheer en beheersing);
- Niet-financiële informatie over de inzetbaarheid (het niet nakomen van de toezeggingen aan de Kamer en de AR over deze informatie in maandrapportages en jaarverslag);
- Verbetermaatregelen naar aanleiding van RJV-onderzoek AR (het niet realiseren van de afgesproken verbetermaatregelen);
- SPEER (mogelijke operationele en/of financiële gevolgen van evt. inadequate integratie M en F, risico's als gevolg van de overdracht vanuit SPEER naar de lijnorganisatie en onzekerheid over betrouwbaarheid van gegevens en interfaces);
- Personeelsbeheer (inadequate (digitale) personeelsdossiers, ontoereikende beheersingsmaatregelen selfservice);
- Spanning, ambitie, activiteiten en middelen (problematiek matex, inadequaate verplichtingenbeheer, beperkte budgetten, budgetbeheer en -discipline);

- Betrouwbaarheid informatievoorziening en kwaliteit IV dienstverlening (onbetrouwbare informatievoorziening, risico's voor de continuïteit en onvoldoende kwaliteit van de IV-dienstverlening als gevolg van oorzaken van buitenaf en de reorganisatie BG IVENT);
- Op orde brengen van het beheer (aandacht voor beheer, mandaten en bevoegdheden, betaalgedrag, financiële verhoudingen met baten-lastendiensten en Professionaliseren materieelbeheer defensie (PMD)).

Genoemde risico's zijn mede bepalend geweest voor de auditprogrammering 2011-2012 zoals weergegeven in hoofdstuk 3 van dit plan.

Kwaliteitsbeheersing, –bewaking en controleaanpak

19. Een belangrijk attentiepunt binnen de bedrijfsvoering van de ADD is het stelsel van kwaliteitsbeheersing en –bewaking dat intern de ADD wordt gehanteerd. Een kwalitatief hoogwaardige uitvoering van opdrachten vanuit een onafhankelijke positie is immers één van de kernwaarden van een auditdienst. Een adequaat systeem van kwaliteitsbeheersing en -bewaking dient dit te borgen.

Aan een dergelijk stelsel worden vanuit de wet- en regelgeving en beroepsorganisaties van de diverse auditdisciplines (RA, RE, RO) steeds hogere en gedetailleerdere eisen gesteld. Het up to date houden van dit stelsel (handboeken, richtlijnen voor auditplanning, -uitvoering en -rapportering, procedures, HRM aspecten, toezicht, interne kwaliteitsreviews etc.) in opzet en werking vergt continu de aandacht en inzet van diverse ADD-medewerkers. Tegelijkertijd is het een rijksbreed zorgpunt deze detaillering te beoordelen op relevantie en toepasbaarheid voor de overheidsspecifieke situatie en met beroepsorganisaties te bespreken.

Uit hoofde van de beroepsreglementering voor registeraccountants wordt het stelsel van maatregelen van kwaliteitsbeheersing en –bewaking van de departementale auditdiensten periodiek onderzocht door een onafhankelijk toetsteam. Recent is de ADD object geweest van een dergelijk onderzoek, met als resultaat een voldoende beoordeling.

20. Onze auditbenadering van de jaarrekening, het financieel, personeels- en materieelbeheer dient zo veel mogelijk aan te sluiten op de bedrijfsvoering van Defensie, de interne beheersingsmaatregelen en de daarbij gehanteerd geautomatiseerde systemen. Het overschakelen op nieuwe ERP-systemen bij Defensie, zowel in het personele, financiële als het materiële domein vergt geleidelijk aan een omschakeling in ons controleproces waarbij een accentverschuiving plaatsvindt van een zgn. primair gegevensgerichte benadering (waarbij controle in beginsel rechtstreeks plaatsvindt op de output van systemen, b.v. door het uitvoeren van steekproeven) naar een meer systeemgerichte benadering, waarbij zo veel mogelijk wordt gesteund op interne beheersingsmaatregelen die aanwezig zijn in processen en systemen. Hiervoor is het wel belang om een grondige kennis te hebben van die processen en systemen, teneinde hier verantwoorde keuzes te kunnen maken. Inmiddels zijn hiermee de nodige vorderingen gemaakt. Meerdere ADD-medewerkers participeren actief in dit project en dienen zodoende vertrouwd te raken met deze gewijzigde benadering van de controleaanpak. Wij beschouwen dit als een noodzakelijke investering, die voor de korte termijn een verminderde beschikbaarheid van personeel voor het uitvoeren van audits betekent, maar essentieel is om ook in de nabije toekomst te beschikken over een "state of the art" auditbenadering, die optimale toegevoegde waarde biedt voor onze opdrachtgevers.

HOOFDSTUK 3 AUDITPLAN 2011-2012

Inleiding

21. In dit hoofdstuk zijn de in de planperiode uit te voeren audits opgenomen. Er is echter geen sprake van een statische situatie: steeds weer blijkt dat actuele ontwikkelingen kunnen leiden tot bijstelling van dit plan, zeker in een periode van transitie. Aangezien voor tussentijdse (ad-hoc) audit behoeften planmatig geen tijd wordt gereserveerd, zal in voorkomend geval herprioritering van audits nodig zijn. Dat gebeurt dan in samenspraak met onze opdrachtgevers en het Audit Comité. Dit hoofdstuk is ingedeeld naar de soorten audits die wij uitvoeren en de daarbij behorende programma's. Achtereenvolgens komen aan de orde de programma's Financieel Beheer en Jaarverslag, Personeelsbeheer & Grote Projecten, Materieelbeheer, ERP/MF, IV-beheer, Contractauditing en Managementaudits.

Programma Financieel Beheer en Jaarverslag

Algemeen

22. De wettelijk voorgeschreven audit, vastgelegd in de CW 2001 en nader uitgewerkt in het Besluit Taak DAD, betreft de audit van het bij Defensie gevoerde financieel en materieelbeheer en van het Jaarverslag Defensie. Deze taak is bij de ADD belegd bij het programma Financieel Beheer en Jaarverslag, met uitzondering van de controle van het personeelsbeheer, de salarissen, het materieelbeheer en aspecten van het IV-beheer: hiervoor zijn afzonderlijke programma's ingericht. De programmamanager Financieel beheer en Jaarverslag treedt daarnaast op als coördinator voor de wettelijke taak. Het programma bestrijkt dan ook het financieel beheer en de onderliggende administraties en de audit van het Jaarverslag Defensie 2011, inclusief de verantwoording van de baten-lastendiensten, alsmede het gevoerd beleid, de bedrijfsvoering en het aspect rechtmatigheid. De exacte invulling van het onderzoeksprogramma 2011-2012 zal nog nader worden bepaald, mede op basis van de evaluatie van de controle over 2010, de afstemming op (de wijzigingen in) het meerjarige verbeterplan financieel beheer van HDFC en de follow-up van het Rechtmatigheidsonderzoek 2010 van de Algemene Rekenkamer.

23. De audit zal uiterlijk 15 maart 2012 uitmonden in één Samenvattend Rapport waarin de bevindingen en gesignaleerde knelpunten naar aanleiding van de onderzoeken worden opgenomen evenals een controleverklaring bij het jaarverslag van Defensie. Een interimrapportage is voorzien in oktober 2011. In deze interimrapportage zal de trend van de uitkomsten tot dat moment worden weergegeven zodat nog tijdig (voor het einde van het jaar) actie kan worden ondernomen. Omtrent de bevindingen van de individuele onderzoeken zal mondeling (informeel) onmiddellijk na de audit en veelal (maar niet altijd) in notavorm (formeel) in een zo vroegtijdig mogelijk stadium worden gerapporteerd aan de betreffende commandanten en directeurs.

24. In maart 2012 zal tevens een overzicht worden opgeleverd van geconstateerde en geëxtrapoleerde kwantitatieve controlebevindingen op het niveau van begrotingsartikel. Dit overzicht dient mede als input voor het in de bedrijfsvoeringsparagraaf van het jaarverslag op te nemen "management-statement over de rechtmatigheid en de getrouwheid". Hierin dienen eventuele overschrijdingen van vastgestelde toleranties per begrotingsartikel door de departementsleiding te worden gemeld en toegelicht.
25. De onderzoeken van het programma kunnen als volgt worden onderverdeeld:
- Audit jaarverslag van Defensie;
 - Audits naar het financieel beheer;
 - Audits baten-lastendiensten;
 - Overige audits (op verzoek).

In de volgende paragrafen wordt op deze onderzoeken nader ingegaan. Voor elke audit geldt dat wordt bezien in hoeverre gebruik gemaakt kan worden van de resultaten van door afdelingen OIB uitgevoerde onderzoeken. Een deel van de door ons wenselijk geachte onderzoeken kan niet worden uitgevoerd; deze worden afzonderlijk vermeld.

Audit jaarverslag Defensie

26. Belangrijke aandachtsgebieden zijn onder meer:

- Procedures met betrekking tot de processen verplichten, betalen, ontvangen en voorschotten;
- Beheer van balansposten;
- Uitvoering van defensiebrede steekproeven;
- Diverse onderzoeken, waaronder toegangsautorisaties, naar het systeem FINAD (zie ook bij de programma's IV-beheer en ERP/MF);
- Totstandkoming van het jaarverslag incl. niet-financiële beleidsinformatie en bedrijfsvoeringsparagraaf;
- Aanvullende onderzoeken naar door de ADD onderkende risico's voor de jaarrekening.

Audits Financieel beheer

27. De controle van het financieel beheer vindt plaats door middel van defensiebrede procesbeoordelingen, projectcontroles en (decentrale) onderzoeken nauw gerelateerd aan de jaarrekeningcontrole, incl. een aantal objecten gebaseerd op risico's. Door de teruglopende capaciteit binnen de ADD zijn wij genoodzaakt om het aantal financieel beheeronderzoeken verder te beperken. De beheersonderzoeken, die integraal onderdeel uitmaken van de wettelijke controletaak, hangen nauw samen met de hiervoor genoemde jaarrekeningcontrole, waarbij inzicht in het niveau van de interne beheersing een wezenlijk element van de totale controleaanpak is. De meeste daar genoemde aandachtspunten gelden ook voor het financieel beheer. Daarnaast zal het programma gedurende het jaar afgestemd worden op de ontwikkelingen rond de Plannen van Aanpak verbetering Financieel en Materieelbeheer en de programmering van de afdelingen OIB.

Belangrijke aandachtsgebieden zijn:

- Directe doorbelasting;
- Procedures m.b.t. de uitgaven voor het Koninklijk Huis;
- Financieel beheer KMAR Schiphol/nooddocumenten op verzoek van KMAR;
- Review van de werkzaamheden van de afdelingen OIB;
- Monitoring/runbook;
- Onderzoeken op het gebied van Europese aanbesteding;
- Beperkte verificatie en zgn. "Blauwe lijst".

Voor het financieel beheer zijn ook het rekencentrum (BG Ivent) en een aantal geautomatiseerde informatiesystemen van essentieel belang. Ook deze zullen in de beoordeling worden meegenomen. Dit valt onder de programma's IV-beheer resp. ERP MF. Het betreft de volgende onderwerpen:

- BG Ivent: general IT-controls en betaaltape;
- FINAD (SAP);
- SAP Ivent;
- SAP DVD.

Audits baten-lastendiensten

28. In het kader van de wettelijke audittaak vindt ook in 2011 een audit plaats op de in de defensiebegroting afzonderlijk opgenomen baten-lastendiensten BG Ivent, DVD en Paresto. Vanaf het verslagjaar 2006 is de "verplichte" controleverklaring voor de baten-lastendiensten komen te vervallen. Op vrijwillige basis kan deze echter nog wel van de auditdiensten gevraagd worden. Dit wordt overgelaten aan de ministers van de betrokken departementen. Tot en met 2010 werden op verzoek van het Audit Comité afzonderlijke controleverklaringen bij de jaarrekeningen van baten-lastendiensten afgegeven. De SG heeft inmiddels beslist om over het jaar 2011 geen afzonderlijke controleverklaringen bij de jaarrekening van de baten-lastendiensten meer te vragen. Gezien de beperkte capaciteit van de ADD zullen de werkzaamheden voor de controle van de baten lastendiensten DVD en Paresto, evenals vorige jaren worden uitbesteed. De controle van de jaarrekening van Ivent wordt vanaf 2011 ook uitbesteed. De ADD blijft echter eindverantwoordelijk voor de uiteindelijke oordeelsvorming. Over de controle van de baten-lastendiensten zal nog wel worden gerapporteerd door middel van afzonderlijk uit te brengen rapportages.

Overige audits (op verzoek)

29. Los van de wettelijke taak verricht de ADD op verzoek accountantscontroles bij diverse stichtingen of fondsen en worden subsidieverklaringen afgegeven. In het kader van de personele reducties bij de ADD zijn wij genoodzaakt deze taken af te bouwen (zie de volgende paragraaf). Daarnaast is sprake van diverse overige controles. De grondslag voor dergelijke controles is veelal gelegen in interdepartementale afspraken, wettelijke bepalingen, afspraken met stichtingen en tussen departementen dan wel Memoranda of Understanding (MOU's). Ook de zg. rijksbrede audits en een aantal audits in het kader van de samenwerking met de auditdiensten van I&M en V&J vallen onder deze noemer.

Audits n.a.v pre-auditgesprekken

- Op verzoek van HDFC: Diverse onderzoeken m.b.t. BTW en douaneaangelegenheden.

Audits i.k.v Rijksbrede audits

- Rijksbrede audit betaalgedrag (defensiedeel).

Audits i.k.v. samenwerking met V&J en I&M

- Digitaliseren inkoopproces (EBF2);
- Betaalmodule Royal Bank of Scotland.

Overige audits

- De controle van Stichting Burgerpersoneelsfonds en Van Weerden Poelmanfonds;
- De controle van binationale uitgaven 1GE/NL Corps;
- De controle van de (liquidatie van de) Dutch Army Shop;
- Controles van het verrekenstuk inzake de Kustwacht Nederlandse Antillen en TAM (op verzoek van het Ministerie van BZK);
- Controles op verzoek ten behoeve van subsidies.

Audits die niet kunnen worden uitgevoerd

30. Als gevolg van tekort aan capaciteit zullen wij de volgende onderzoeken, die wij op zich in het kader van de wettelijke controletaak naar het financieel beheer wel wenselijk achten, komend jaar niet uitvoeren:

- De controle van de jaarrekening van de Defensie Pijplijn Organisatie (DPO);
- Beoordeling financieel Beheer CARIB;
- Contractenregister, Handtekeningen- en bevoegdhedenregister;
- Financiële aspecten redeployment Task Force Uruzgan.

Programma Personeelsbeheer & Grote Projecten

Algemeen

31. Om organisatorische redenen zijn vanaf het controlejaar 2009 de onderwerpen "personeelsbeheer" en "grote projecten" ondergebracht in één programma. Binnen dit programma zijn het overigens wel twee afzonderlijke onderwerpen die hieronder ook apart worden behandeld. Het programmaonderdeel Personeelsbeheer onderzoekt in het kader van de wettelijke controletaak het gevoerde financieel beheer en de gevoerde onderliggende administraties en het jaarverslag Defensie inclusief de verantwoording over het gevoerde beleid, de bedrijfsvoering en het aspect rechtmatigheid rondom de personele uitgaven en ontvangsten. Daarnaast worden naar behoefte P-gerelateerde vraaggestuurde audits uitgevoerd. Een deel van de controles wordt uitgevoerd in samenwerking met de auditdiensten van I&M en V&J, anderzijds verricht de ADD controles op personeelsgebied bij genoemde ministeries. De personele uitgaven betreffen ongeveer de helft van de begroting van Defensie.
32. Het programmaonderdeel Grote Projecten onderzoekt in het kader van de Regeling Grote Projecten ten behoeve van de Tweede Kamer de Grote Projecten van Defensie. Daarnaast wordt geparticipeerd in joint audits van grote projecten van het ministerie van Infra&Milieu.

Audits Personeelsbeheer i.k.v. de wettelijke taak

33. De auditprogrammering is als volgt:

- Door de nieuwe inrichting van het personele functiegebied en om de controleaanpak daarop te kunnen inrichten, zal in de periode 2011-2012 verder moeten worden geïnvesteerd (inhaalslag) in het zicht krijgen op en beoordelen van de automatisering in combinatie met de nieuwe procesinrichtingen;
- IT audits: Investeren in IT-audits en IT-aspecten, waaronder het verder doorontwikkelen van het inzicht krijgen in het IT-landschap Personeel en het opstellen van auditmatrices. Doel is alle relevante applicaties (vb. NSK, Peoplesoft, CDM, JAS, DIDO/RDS, DISP) en onderliggende infrastructuur in het IT-landschap Personeel te beoordelen. Het Programma IV-Beheer zal de onderliggende infrastructuur van deze applicaties beoordelen. Daarnaast zullen de ontwikkelingen op het gebied van het project POSTBUS worden gevolgd;
- *Procesinrichtingen: Investeren in het beoordelen van de nieuw ingerichte voor de wettelijk taak relevante personele processen met als doel in de toekomst (samen met de IT-audits) meer systeemgericht te kunnen controleren;*
- Controle op burger- en militaire salarissen, toelagen en ontvangsten van de defensieonderdelen (excl. Selfservice);
- Controle op burger- en militaire salarissen en toelagen die via het selfservice-concept lopen;
- Beoordeling van het financieel beheer rondom bezoldiging;
- Controle op burger- en militaire salarissen en toelagen die worden doorbelast aan de baten-lastendiensten DVD, BGIvent en Paresto ten behoeve van de jaarrekeningcontroles van betreffende diensten door externe accountantskantoren;
- Controle op de reisdeclaraties en overige persoonsgebonden declaraties via DIDO/RDS;
- Controle Pensioen- en Wachtgeldregelingen. Dit behelst onder meer controles op de afdrachten en uitgaven in het kader van de diverse pensioen- en wachtgeldregelingen (incl. SBK) van Defensie en het uitvoeren van een review op de door de interne of externe accountant bij de verschillende uitvoeringsorganen uitgevoerde werkzaamheden.

Bovenstaande opsomming van de auditprogrammering Personeelsbeheer zal niet één op één uitmonden in afzonderlijke nota's of rapporten. Zo zullen de bevindingen van uitgevoerde steekproeven worden meegenomen in de periodiek door de ADD op te leveren nota "Voortgang steekproef ADD".

IT-audits worden over het algemeen afgesloten met een afzonderlijke nota. Jaarlijks worden de belangrijkste bevindingen besproken met de directie van HDP. Indien noodzakelijk vindt tussentijds mondeling of schriftelijk communicatie plaats met betrokkenen.

Overige audits (op verzoek)

34. Naast de wettelijke taak worden ook vraaggestuurde audits uitgevoerd:

Audits n.a.v. pre-auditgesprekken

- Op verzoek van HDFC: Evaluatie regelingen waar sprake is van risico van Misbruik en Oneigenlijk gebruik (M&O) ingevolge de desbetreffende SG-aanwijzing;
- Op verzoek van HDFC: een onderzoek binnen het P-domein naar regelingen/gebieden waar Defensie mogelijk "geld laat liggen".

Overige audits

- controleverklaring SZVK.

Audits die niet kunnen worden uitgevoerd

35. Als gevolg van capaciteitstekort schuift het in beginsel tweejaarlijkse onderzoek naar de uitbetalingen aan topfunctionarissen naar volgend jaar.

Audits Grote Projecten

36. Voor dit programmaonderdeel zijn de volgende activiteiten gepland:

- Project Vervanging F-16 (joint audit met de Auditdienst van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie) :
 - Audit van de jaarrapportage, af te sluiten met een assurancerapport ten behoeve van de Tweede Kamer;
 - Vervolgwerkzaamheden naar aanleiding van uitgevoerde onderzoeken naar de business case;
 - Overige werkzaamheden: monitoringrapport (Algemene Rekenkamer), Kamervragen, Kamerbrieven e.d.;
 - ALIS, logistiek informatiesysteem verbonden aan JSF.
- Project Vervanging Pantservoertuigen (joint audit met de Auditdienst van Infrastructuur en Milieu):
 - Audit van de jaarrapportage, af te sluiten met een assurancerapport ten behoeve van de Tweede Kamer;
 - Overige werkzaamheden: Kamervragen, Kamerbrieven e.d. (contact DMO Beleid).
- Joint Audits Infrastructuur en Milieu: Het, in het kader van de Regeling Grote Projecten, uitvoeren van een tweetal joint audits met de Auditdienst Infrastructuur en Milieu naar grote projecten van dat ministerie.

Programma Materieelbeheer

Algemeen

37. Conform de CW 2001 en de Regeling Materieelbeheer Rijksoverheid 2006 verricht de ADD audits naar het materieelbeheer. Dit jaar zal daarbij bijzondere aandacht uitgaan naar de verdere verbetering van het materieelbeheer dat naar verwachting ook de aandacht zal blijven houden van de Algemene Rekenkamer. Belangrijk in dat verband is het project Professionaliseren Materieelbeheer Defensie (PMD), dat tot doel heeft om stapsgewijs in 2014 een professioneel en effectief materieelbeheer te realiseren. Ook de verdere invoering van het Voorschrift Materieelbeheer Defensie (VMD) is van belang. De onderlinge afhankelijkheid tussen het project PMD en de implementatie van SAP is een kritische succesfactor. Daarnaast zal prioriteit worden gegeven aan advisering over en audit van de afwikkeling van de redeployment ISAF en aan werkzaamheden met betrekking tot de verdere uitrol van ERP MF in het mat-logdomein. Er zal maximaal gesteund worden op werkzaamheden van de afdelingen OIB.

Audits Materieelbeheer

38. De activiteiten zullen zich concentreren op de volgende gebieden:

- Resultaten en voortgang van het project PMD, mede in relatie tot de verdere implementatie van SAP, op basis van een nadere risicoanalyse in overleg met de beleidsverantwoordelijke, DMO;

- De verdere implementatie van het Voorschrift Materieelbeheer Defensie (VMD) en de doorvertaling naar de defensieonderdelen. Ook de inrichting van het assortiments- en processenmanagement is hierbij een belangrijk aandachtspunt;
- Monitor Kwaliteit Materieelbeheer. De onlangs ingevoerde monitor is een instrument voor de lijn om de kwaliteit van het beheer te toetsen. Voor een goede werking is het noodzakelijk dat de lijn de monitor betrouwbaar invult. De ADD-activiteiten zullen gericht zijn op de totstandkoming en kwaliteit van de "in control-verklaring" vanuit de lijnorganisatie in samenhang en in overeenstemming met de resultaten van de werkzaamheden van de afdelingen OIB en onze eigen waarnemingen;
- Uitrol ERP MB: op basis van in 2010 uitgevoerd vooronderzoek zijn onderzoeksobjecten geïdentificeerd. Onderzoek heeft ten dele reeds in 2010 plaatsgevonden, andere lopen door in 2011;
- Afwikkeling redeployment ISAF (in samenwerking met afdeling OIB van CDS);
- Deployment van de Geïntegreerde Politie Missie (GPM) naar Kunduz;
- Review afdelingen OIB. Het programma materieelbeheer steunt in belangrijke mate op werkzaamheden en rapportages, uitgevoerd door de afdelingen OIB van de defensieonderdelen. Daartoe zullen wij onderzoek doen naar de omvang en kwaliteit daarvan.

Audits die niet kunnen worden uitgevoerd

39. Als gevolg van prioritering worden de volgende audits niet uitgevoerd:

- Geen eigen onderzoeken naar het beheer van magazijnvoorraadadministraties en het inventarisbeheer, maar gebruik maken van uitkomsten OIB onderzoeken;
- Geen eigen onderzoeken naar het beheer van gevoelig materieel (munitie, wapens, crypto), maar gebruik maken van uitkomsten OIB onderzoeken en uitkomsten monitor;
- In lijn met defensiebrede afspraken zullen IT-audits naar legacysystemen tot een minimum worden beperkt.

Programma ERP/M F

Algemeen

40. Sinds 2004 wordt bij Defensie gewerkt aan de implementatie van het ERP systeem SAP voor financiële (F) en materieellogistieke (M) processen. In juni 2008 is de GVKKA vervangen door FINAD. Tot medio 2014 zullen nog belangrijke stappen volgen in het materieellogistieke domein en in de verdere integratie van M en F. De ontwikkeling en implementatie van ERP/MF is het aandachtsgebied van het ADD-brede programma ERP/MF.

Doelen van het programma zijn: de samenhang te bewaren in de auditactiviteiten, de benodigde deskundigheden (ook van de externe strategische partner) doelmatig in te zetten, kennis te ontwikkelen en te bundelen en de beleidsverantwoordelijken en supervisor tijdig te voorzien van informatie. Het activiteitenprogramma ERP/MF voor 2011/2012 is gebaseerd op de defensiebrede risicoanalyse IV, opgesteld door HDIO in overleg met de betrokken beleidsverantwoordelijken. Daarnaast zijn specifieke audits voorzien op verzoek van de departementsleiding en in het kader van de wettelijke taak, zoals belegd bij de programma's Financieel beheer en jaarverslag en Materieelbeheer.

Audits en activiteiten

41. Het activiteitenprogramma ERP/MF 2011/2012 kent de volgende clusters:

- Audits naar de sturing en de beheersing van het programma SPEER: gepland zijn een Audit naar de overdracht van taken van het programma SPEER richting lijnorganisatie en een vervolgonderzoek naar de sturing en beheersing SPEER, gericht op de stand van zaken met betrekking tot de verbetermaatregelen uit de "Tussenbalans SPEER";
- Audits gericht op de verdere uitrol van materieellogistieke modules. In het bijzonder worden genoemd: afloop BPA kernprocessen BAM (ketenlogistiek), afloop BPA kernprocessen PVA (verwerving), autorisaties matlog, monitoring matlog processen, interfaces, GBO, vooronderzoek dfps en uitfasering legacy;
- Audits naar systemen voor registratie van gevoelig materieel: SARS en CCIRS (resp. voor wapen- en cryptobeheer);
- Audits ter ondersteuning van de controle van de jaarrekening en het financieel beheer, voor zover het IT aspecten van FINAD betreft, zoals application controls en autorisaties;
- Opleiding, kennisontwikkeling en ondersteuning rond SAP voor auditors. Aandacht voor structurele en incidentele SAP-opleidingen, consequenties voor de controleaanpak zoals nadere uitwerking van data-analyse en audittools en ondersteuning van verschillende projecten staan in de planperiode centraal. Zo veel mogelijk wordt aangesloten bij interdepartementale ontwikkelingen.

Programma IV-beheer

Algemeen

42. Binnen het programma IV-beheer worden audits uitgevoerd op de totale IV-infrastructuur en het daarbij behorende beheer, de zogenaamde IV-governance. Onder leiding van de HDIO is de jaarlijkse risicoanalyse uitgevoerd, specifiek gericht op de beheersing van de totale informatievoorziening (governance) bij Defensie. De resultaten van genoemde risicoanalyse zijn als input gebruikt om te bepalen op welke risicogebieden het programma IV-beheer haar capaciteit moet inzetten. De nadruk ligt op de beoordeling van cruciale IT- en IV-diensten met meer aandacht voor aspecten als performance. In de programmering zijn de resultaten van deze risicoanalyse verwerkt.

43. Naast de eerder genoemde risicoanalyse die onder leiding van HDIO is uitgevoerd op het IV-veld, geeft ook de risicoanalyse ten behoeve van de noodzakelijke ADD-werkzaamheden in het kader van de wettelijke taak (jaarrekening, financieel, materieel- en personeelsbeheer) richting aan de werkzaamheden door het programma IV-beheer.

De audits binnen het programma IV-beheer zijn complementair aan de systeemgerichte audits binnen de functionele gebieden (NSK, People Soft en SAP-M/F), omdat het functioneren van die systemen sterk afhankelijk is van de kwaliteit van het beheer en de inrichting van de IT-infrastructuur.

Audits IV-beheer

44. De activiteitenplanning 2011/2012 van het programma IV-beheer ziet er als volgt uit:
- Audits in het kader van de wettelijke taak van de ADD: dit betreft met name de IT-general controls die samenhangen met de systemen SAP/M&F, SAP/BGIVENT, SAP/DVD, RBS elektronisch bankieren, DigiInkoop, NSK, Peoplesoft, Corporate Data Model (CDM), JAS, DIDO/RDS en interfaces (waaronder GKD), SARS en CCIRS;
 - Audits gericht op de general IT-controls van de "generieke IV": Beoordeling van de kwaliteit van de Defensiebrede ICT-infrastructuur en beheerprocessen.

Overige audits (op verzoek)

45. Los van de wettelijke taak worden de volgende audits uitgevoerd.

Audits n.a.v. pre-auditgesprekken:

- Op verzoek van HDIO: audit naar de kwaliteit/continuïteit van de ICT-dienstverlening bij defensie door BG-Ivent;
- Op verzoek van de KMAR: audit naar de implementatie van de WPG bij Defensie.

Audits i.k.v Rijksbrede audits:

- Rijksbrede audits DWR (Digitale Werkomgeving Rijksdienst);
- Invoering Rijkspas.

Audits a.g.v. samenwerking met I&M en V&J:

- Uitwisseling van kennis en ervaring met de Auditdiensten I&M en V&J en het uitvoeren van gemeenschappelijke audits zoals het uitwisselen van kennis over SAP-infrastructuur en audits WPG, RBS en DigiInkoop.

Overige audits:

- Audits van de informatiebeveiliging: gericht op het beheer en de inrichting van diverse (zeer) geheime omgevingen/netwerken, red teaming activiteiten en diverse onderzoeken in het kader van de accreditatie van objecten (waaronder de defensiepas, Atlas en de ICT infrastructuur van SAP M&F en RBS) door de Beveiligingsautoriteit (BA).

Audits die niet kunnen worden uitgevoerd c.q. worden doorgeschoven naar de toekomst

46. Als gevolg van onze beperkte capaciteit zijn wij genoodzaakt te prioriteren en kan een fors aantal gewenste audits niet worden uitgevoerd in 2011/2012. Deze komen te vervallen dan wel schuiven op naar latere jaren. Het betreft:

- Diverse audits gerelateerd aan SAP;
- Diverse audits op materieelbeheersystemen;
- Audits op het gebied van generieke IT;
- Verzoeken van de BA m.b.t. EATC en Omisklu.

Programma Contractauditing

Algemeen

47. Contractauditing (CA) behelst het, op verzoek van verwervende instanties, bij leveranciers en onderleveranciers uitvoeren van onderzoeken naar de prijsstelling van (offertes in relatie tot mogelijk te sluiten) contracten alsmede van de contractvoorwaarden enerzijds en het adviseren van de opdrachtgever ten aanzien van voornoemde aspecten in onderhandelingen met leveranciers anderzijds. DMO is daarbij de belangrijkste opdrachtgever. Daarnaast kunnen andere defensieonderdelen als opdrachtgever optreden.

Ook ná de totstandkoming van contracten levert het programma CA ondersteuning, o.a. door het uitvoeren van onderzoeken gericht op de omzetting van vooraf overeengekomen maximale in definitieve prijzen, nacalculatorische prijsonderzoeken (zoals het beoordelen van meerwerk, stelposten en contracten met een winstlimitering), risicoanalyses vooraf en gedurende de looptijd van contracten, alsmede onderhanden werkcontroles, waarbij de voortgang van projecten bij de opdrachtnemer wordt gevolgd. In voorkomend geval worden schadeclaims onderzocht.

CA wordt zowel ingeschakeld in gevallen waarin geen sprake is van concurrentie (monopolist) als in bijzondere situaties waarin daarvan wel sprake is. Hierbij gaat het om grote (DMP-)projecten, waarbij vaak meerdere bedrijven of consortia offereren en waarvoor als verwervingsstrategie is gekozen voor "concurrentiestelling gevolgd door onderhandelingen". Daarnaast wordt door het programma CA geparticipeerd in decentrale en de centrale contractencommissie(s).

48. In een MOU tussen Nederland en de Verenigde Staten zijn afspraken gemaakt over wederzijds te houden contractaudits. De kern hiervan is dat onze Amerikaanse zuster auditagencies audits uitvoeren ten behoeve van Nederlandse verwervingsprojecten bij Amerikaanse leveranciers en andersom dat de ADD (programma CA) audits uitvoert ten behoeve van Amerikaanse verwervingen in Nederland.

Wij constateren de laatste jaren een toenemende vraag naar laatstgenoemde audits, met name in het kader van het JSF-programma. Deze activiteiten leggen extra druk op de CA-capaciteit bij de ADD mede gezien het feit dat deze onderzoeken dienen te worden uitgevoerd conform de (zeer gedetailleerde) specifieke US-regelgeving. Voor CA is van groot belang dat de Amerikaanse auditororganisaties toegang hebben tot vertrouwelijke informatie van Amerikaanse bedrijven. Hiervan wordt door CA veelvuldig gebruik gemaakt.

Contractaudits

49. Hoewel de komende bezuinigingen bij defensie mede van invloed zijn op de investeringsbudgetten, hetgeen een vermindering van de vraag naar contractaudits zou inhouden, verwachten wij dat de vraag naar contract audits zal aanhouden. Wel voorzien wij een wijziging van de aard van de te verrichten diensten; deze zou kunnen verschuiven naar de beoordeling van schadeclaims, de beoordeling van afkoopsommen in verband met wijzigingen en beëindigingen van contracten en beoordeling van outsourcing contracten. Daarnaast blijft de vraag naar CA-diensten vanuit het buitenland, met name de VS, hoog.

50. Veel opdrachten hebben een relatief kortlopend en veelal spoedeisend karakter en laten zich, zeker qua tijdsplanning, moeilijk of niet voorspellen. Een aantal CA taken is in dit stadium wel benoembaar. Het betreft de jaarlijkse beoordeling van budgetten en tarieven van een 3-tal Stork bedrijven en Thales NL (zowel t.b.v. de NL- als de US-contracten), periodieke onderhanden werkcontroles in verband met betaalbaarstelling termijnfacturen voor de projecten Patrouilleschepen en Joint Support Ship (zowel bij KSG als bij DSGa), controle tarieven DSGa en DSNS, jaarlijkse controle prijzen spares ten behoeve van de IGV en tarieven TNO zowel ten behoeve van Defensie als de US. Belangrijke lopende opdrachten zijn de in het kader van het Boxer project uit te voeren audits naar contractwijzigingen/aanvullingen, de reservedelen voor de NH90, project Vervanging Wielvoertuigen, invulling van de afspraken in het kader van de onlangs overeengekomen PPS F-100 motorenonderhoud en de naleving van de afspraken in het kader van de reorganisatie TNO. De in de nabije toekomst te verwachten opdrachten zijn moeilijk in te schatten, met name omdat de DMO-organisatie in het afgelopen jaar gezien de financiële problematiek op een lager bestedingsniveau heeft gefunctioneerd en de invulling van de Beleidsbrief Defensie nog te weinig is geconcretiseerd.

51. In totaal verwachten wij in het kader van contractauditing in de planperiode circa 100 adviesnota's uit te brengen, waarvan circa 60 over voorcalculatorische onderzoeken.

Audits die niet kunnen worden uitgevoerd

52. Als gevolg van de gereduceerde capaciteit van het programma Contract Auditing zijn de volgende maatregelen voorgenomen:

- minder capaciteit voor beoordeling van contracten in het kader van contractencommissies;
- afbouw dan wel voorkomen van afspraken in overeenkomsten die op termijn werklast van CA betekenen;
- nog kritischer beoordeling van de kwaliteit van de aangeboden stukken en noodzaak en nut van uit te voeren audits; dit zal ertoe leiden dat in toenemende mate "nee"verkocht zal gaan worden.

53. Samenvattend betekent dit dat de beschikbare CA-capaciteit wordt ingezet voor audits op verzoek van de DMO (en eventueel andere opdrachtgevers vanuit defensie) en op verzoek van de Amerikaanse auditinstanties in het kader van de MOU. In het geval dat hiertussen moet worden geprioriteerd, zal CA in eerste instantie aan de verzoeken van de DMO voldoen. Mogelijk dat dit wel discussie met de Amerikaanse auditinstanties oplevert met als risico dat de financiële voordelen van de MOU afspraken ter discussie worden gesteld.

Programma Managementaudits

Algemeen

54. Een groot deel van de werkzaamheden van dit programma betreffen verzoeken van de politieke leiding, de SG en beleidsverantwoordelijken, alsmede de zgn. "rijkbrede onderzoeken". Overigens worden dergelijke onderzoeken, afhankelijk van het onderwerp, ook wel toegewezen aan andere functionele programma's van de ADD: in dat geval zijn ze in dit jaarplan in de activiteitenplanning van het betreffende programma opgenomen.

55. De defensiebrede risicoanalyse heeft vooralsnog geen concrete audits opgeleverd. Uit de gehouden pre-auditgesprekken met beleidsverantwoordelijken is in beperkte mate een behoefte aan audits gebleken, maar ontstaat eveneens het beeld dat vooralsnog terughoudendheid wordt betracht met het aanvragen van audits in afwachting van de invulling van bezuinigingsmaatregelen als gevolg van het regeerakkoord en de beleidsbrief Defensie. Wij verwachten daarom dat veel opdrachten voor managementaudits pas in de loop van het jaar tot stand komen naar aanleiding van actuele ontwikkelingen. Dit betreft dan veelal kortlopende en spoedeisende onderzoeken, waarbij door de opdrachtgever aangegeven aspecten worden doorgelicht. Hiervoor wordt vooraf geen capaciteit gereserveerd, zodat in voorkomend geval een herprioritering van activiteiten van de ADD zal moeten plaatsvinden, indien noodzakelijk in overleg met de SG.

Audits die overkomen uit 2010

56. Dit betreft de volgende projecten:

- Integriteitsmanagementsysteem Defensie
De uitvoering van dit onderzoek is eind 2010 aangevangen en liep door in het controlejaar 2011. Inmiddels is het onderzoek afgerond;
- Pilot audit integriteit
In het kader van de samenwerking tussen de Auditdiensten van Defensie en het Ministerie van I&M heeft de ADD geparticipeerd in enkele integriteitsaudits bij kleinere organisatie-eenheden (ca. 200- 1.000 vte'n) van Rijkswaterstaat (RWS). Deze audits hebben een cyclisch karakter, wat betekent dat de audit jaarlijks bij een aantal diensten van RWS wordt uitgevoerd. Enerzijds wordt hiermee over een langere periode inzicht verkregen in de integriteitsbeleving van de organisatie en anderzijds wordt hiermee het belang van integriteit voortdurend onder de aandacht gebracht. Om na te gaan of de bij RWS gehanteerde auditmethode bruikbaar is bij Defensie, is in nauw overleg met de HDP, de Commandant Zeestrijdkrachten en de Directeur Centrale Organisatie Integriteit besloten om bij de twee scholen van de Marine Kazerne Erfprins een vergelijkbare audit uit te voeren. De audit wordt dan ook als pilot beschouwd. De pilot wordt in het kader van de samenwerking tussen de auditdiensten van I&M, V&J en Defensie ondersteund door I&M.

Structurele audits

57. Beheersing grote ICT-projecten

Elk ministerie rapporteert jaarlijks aan BZK over de kosten van ICT-projecten en of de projectplannen en reviews voldoen aan de criteria. Ingevolge interdepartementale afspraken is de ADD gehouden te onderzoeken of de verstrekte informatie op een ordelijke, controleerbare en deugdelijke wijze tot stand is gekomen. Op grond hiervan wordt een nota van bevindingen uitgebracht aan de minister. Dit onderzoek vindt plaats gezamenlijk met de de departementale auditdiensten van V&J en I&M voor alle 3 departementen. Bovendien wordt de projectbeheersing van één relevant ICT-project per departement gezamenlijk beoordeeld. De rapportage over het jaar 2011 dient vóór 1 april 2012 te worden uitgebracht, inclusief de nota van bevindingen van de ADD.

58. Documentaire informatievoorziening

In 2007 is de ADD verantwoordelijk geworden voor de uitvoering van audits op het gebied van de documentaire informatievoorziening (DI). De beleidsverantwoordelijke, HDIO, heeft vorig jaar een nader uitgewerkte risicoanalyse DI opgeleverd die is vastgesteld door het Audit Comité. De ADD voert audits uit op de hoog-risicoprocesen van de DI. Het betreft hier een aantal concrete audits op onder andere het programma SPEER, de uitvoering van de maatregelen uit het rapport van de commissie Engelen (MIVD), de missiearchieven bij de redeployment Task Force Uruzgan, de naleving van de DI-regelgeving bij de Bestuursstaf en de kwaliteit van het DI personeel.

Nieuwe audits

59. Dit betreft:

Audits n.a.v. pre-auditgesprekken

- Op verzoek van de SG: audit naar de wijze waarop de uitvoering van de maatregelen naar aanleiding van de beleidsbrief worden beheerst. Hierbij zal zowel gekeken worden naar de opzet, het bestaan als de werking van de getroffen maatregelen. De ADD zal hiertoe al in een vroegtijdig stadium bij dit proces worden betrokken;
- Op verzoek van de SG:
 - een audit naar de registratie van integriteitsmeldingen bij Defensie;
 - een benchmark naar integriteitstopics bij sectoren buiten Defensie;
 - een follow-up van de integriteits pilot, zoals die nu wordt uitgevoerd bij de CZSK, bij andere eenheden c.q. defensieonderdelen.Bezien wordt of deze audits uitgevoerd kunnen worden als onderdeel van de samenwerking met de auditdiensten van V&J en van I&M.
- Op verzoek van HDIO: audit naar de aanschaf van vakbladen buiten EBF raamcontracten om;
- Op verzoek van HDIO: audit naar geregistreerde mails;
- Op verzoek van HDP: evaluatie naar het functioneren van het Contactorgaan Moslims en Overheid, indien de te hanteren normen dit mogelijk maken.

Audits i.k.v. de Rijksbrede audits

- De ADD is "trekker" van de rijksbrede audit naar best practices bij governance van interdepartementale samenwerkingsverbanden.

Overige audits

- Evaluatie DMP-E documenten Pantserhouwitser en FENNEK.
Voor DMP-projecten met een financiële omvang van 250 M€ of meer wordt onder verantwoordelijkheid van DMO een DMP-evaluatie uitgevoerd (de DMP-E fase). De ADD voert bij voltooiing van de projectevaluatie onderzoeken uit naar de kwaliteit en volledigheid van de informatie in het rapport. In 2011 zullen DMP-E projectevaluaties van het project Pantserhouwitser en het project FENNEK worden afgerond.

Audits die niet kunnen worden uitgevoerd

60. Als gevolg van prioritering worden de volgende audits niet uitgevoerd :

- Milieuaudits
Tijdens het pre-auditgesprek met D-DRMV is behoefte gesteld aan een drietal audits. Het betreft audits naar verbetermogelijkheden van de kwaliteit van milieu-informatie, naar het toepassen van lifecycle costing, met name in relatie tot energieverbruik en energiebesparende maatregelen en naar verbetermogelijkheden in decentrale distributie en gebruik van wet en regelgeving. Conform gemaakte afspraken in het Audit Comité voert de ADD geen milieuaudits meer uit indien daarvoor geen capaciteit beschikbaar is.
- Doelmatigheid huisvesting en transport
HDFC had verzocht om dit onderzoek. Aangezien deze onderwerpen ook object van studie zijn (geweest) in het kader van de Beleidsbrief Defensie is in onderling overleg besloten dat de ADD deze onderzoeken niet zal uitvoeren.

Bijlage bij Jaarplan ADD 2011/2012

Taakreductie ADD

De AC-vergadering van 7 mei 2008 gehoord, heeft de SG een besluit genomen met betrekking tot de taken die niet meer/minder intensief door de ADD zullen worden vervuld. Uitgangspunt daarbij was dat de wettelijke controletaken daarbij zo veel mogelijk dienen te worden uitgevoerd (wat niet wil zeggen dat dit op exact dezelfde wijze en met hetzelfde aantal mensen gebeurt). De reductie in taken wordt inmiddels echter niet meer alleen gevonden in vraaggestuurde werkzaamheden, maar ook valt niet te ontkomen aan een vermindering van het aantal beheeronderzoeken in het kader van de wettelijke taak.

- a. Het niet meer participeren in overlegorganen, zoals DMP-beraden en op het gebied van aanpassing van regelgeving;
- b. Het niet meer "compenseren" van werkzaamheden die tot het taakgebied van de controllerorganisatie behoren;
- c. Het niet meer afgeven van controleverklaringen bij baten-lastendiensten;
- d. Een minder intensieve review op de werkzaamheden van andere externe en interne accountants, bij voorbeeld t.a.v. pensioenen en uitkeringen (single auditprincipe);
- e. Terugdringen van activiteiten ten behoeve van de Beveiligingsautoriteit (t.g.v. VIR 2007);
- f. Kritischer beoordelen van nut en noodzaak van contractaudits;
- g. Niet meer of minder participeren in (decentrale) contractencommissies;
- h. Minder audits vanuit risico-analyse toewijzen aan de ADD (vraagsturing en prioritering met behulp van het Audit Comité);
- i. Minder audits "op verzoek" (dat wil zeggen tussentijdse hulpverzoeken uit de organisatie, anders dan van bewindslieden/SG);
- j. Afbouw van onze taak in het Defensie milieubeleid. De audits op milieugebied zullen in de totale defensiebrede risicoanalyse worden meegenomen en "concurreren" derhalve met andere potentiële onderzoeken;
- k. Idem t.a.v. Publiek-private samenwerking;
- l. Minder audits financieel en materieelbeheer;
- m. Minder IT-audits.